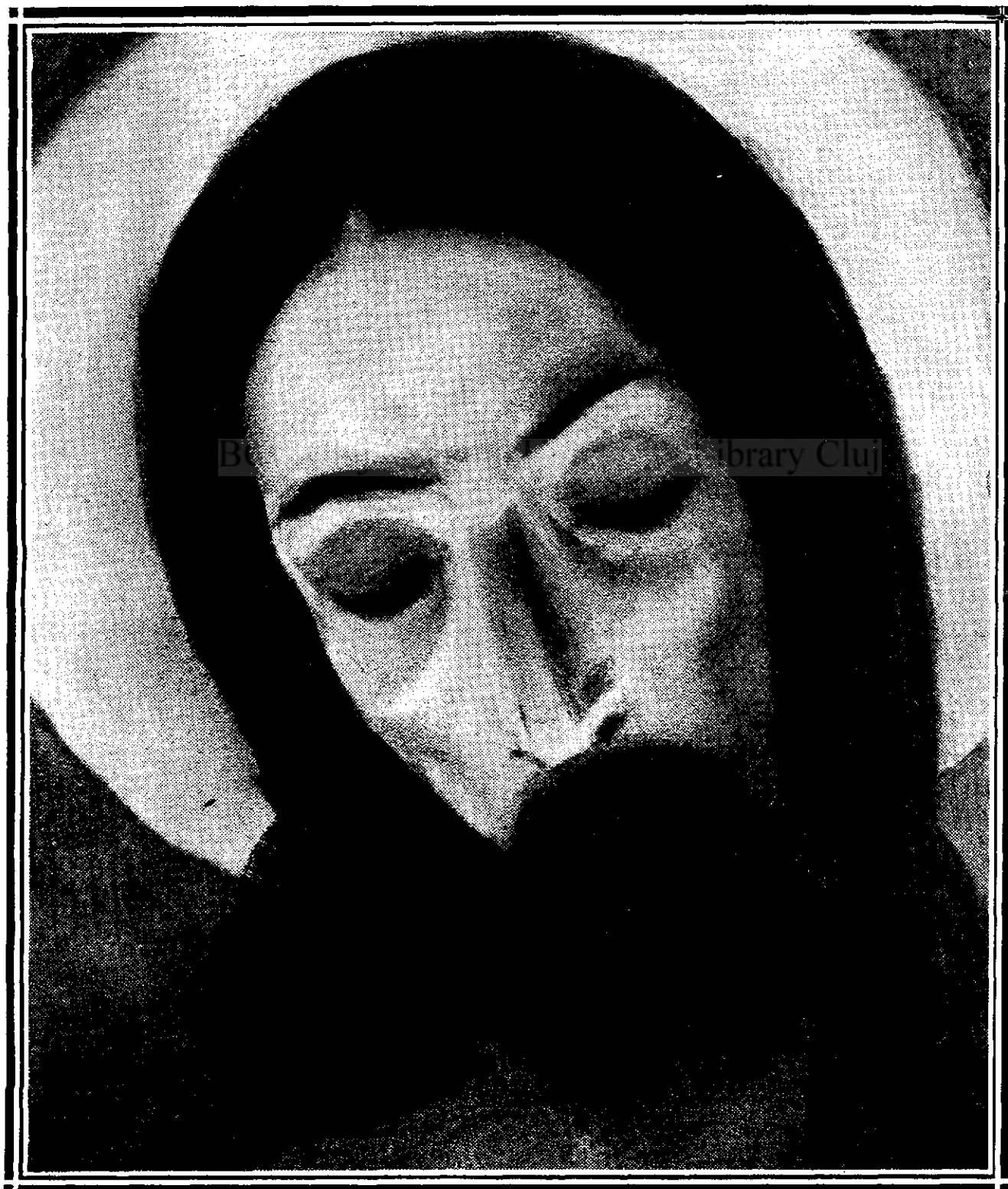

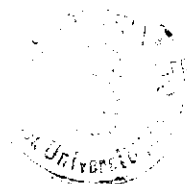
UNIVERSUL LITERAR

„PACE VOUA!..“ de N. N. TOMIȚA

An. XLII, Nr. 14.
4 Aprilie 1926.

Lei 5.

CHRISTOS A ÎNVIAT!

de GALA GALACTION

În mărturisirea noastră de credință există un articol, egal cu celelalte, dar suportul tuturor celorlalte. Dela el pornim totdeauna în construcțiile noastre teologice și la el ne întorcem pururea, în ceasurile de meditare intimă ca și în cele de mărturisire publică:

„Și s'a răstignit pentru noi în zilele lui Pilat din Pont și a pățimit și s'a îngropat. Și a înviat a treia zi după Scripturi”.

Învierea Mântuitorului din morți este Alfa și Omega, în credința și în teologia noastră. Nu putem concepe creștin și creștinism, nu putem concepe teologie creștină, nu putem concepe preot și preoție — fără învierea lui Iisus Christos și fără fericita credință în învierea aceasta.

Christos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dându-le!

Iată flamura noastră, iată cântarea noastră de biruință, iată sfărâmarea lanțurilor acestei vieți și eliberarea noastră — duhovnicească aici, definitivă dincolo (Romani 8, 23).

Toate celelalte propoziții de credință, anterioare și ulterioare: „Și s'a suit la ceruri și șade deadreapta Tatălui și iarăși va să vie cu slavă să judece viii și morții, a căruia împărăție nu va avea sfârșit...” — toate sunt ca niște ramuri gemene cari pornesc și se propagă din sora lor, așezată printre ele, ca a cincea: Și a înviat a treia zi, după Scripturi.

Acesta este faptul, acesta este strigătul de bucurie, aceasta este pârgăia care a făcut să sară lumea veche din fășani, acum o mie nouă sute de ani! Fapt istoric este — zice Carl Weizsäcker, la începutul cărții sale *Das Apostolische Zeitalter* — că Apostolii Petru și Pavel și toți ceilalți „erau încredințați că au văzut pe Cel ce a înviat”.

Am oare nevoie, iubite frate, să intru eu tine, la lumina făclilor apostolești, în acest palat-minune, din grădina lui Iosif din Arimathea? Am nevoie să fac eu tine, ca Sf. Luca, odinioară, cu Teofil, să-și scriu toate „dela început” (Luca 1, 3)?... Cu ajutorul Domnului, voi face aceasta (dar pentru alte fețe decât cele din casa noastră), în Scrisorile mele către Simforoza.

Cred că ești, ca și mine, încredințat până la tăierea capului, că Iisus Christos a înviat cu adevărat. Și atunci vei mărturisi ca mine că învierea lui din morți umple cerul și pământul!

Învierea Domnului a biruit spaima morții, a dejucat pe Diavolul, ne-a deschis fântânele mântuirii. Învierea Domnului reconfirmă pe Moise și garantează întreaga Sf. Scriptură. Învierea lui Iisus Christos din morți garantează prețul sângelui vărsat pe cruce, pentru noi, da puteri miraculoase apei Sfântului Bo-

Marele nostru scriitor, prea bunul părinte Gala Galaction a cărui activitate literară scânteiază — consolantă mustrare! — în amintirea cetitorilor ascmeni bucății de marmoră de pe Acropole despre care vorbește Merejkowski, ne face deosebită cinstă să ne autorize a reproduce din culegerea sa de scrisori teologice: *Piatra din capul-unghiului*.

Pledoarie dogmatică și vibrantă a ortodoxismului, pe care S. Sa l vede ascidiat de nepăsarea autohtonă și de infiltrații străine, oulegerea părintelui Gala Galaction merită o atenție mai amănunțită — pe care o și promitem.

Pentru astăzi, suntem fericiți să auzim aceste cuvinte de înălțare de la un slujitor al Domnului și mai ales dela o glorie a scrisului românesc. (N. R.).

tez, pecefluește minunea Sfintei Euharistii și toată sfințenia și eficacitatea celorlalte taine. Învierea lui Iisus Christos din morți este minunea care ne demonstrează minunea a doua: Pogorârea Duhului Sfânt și petrecerea lui cu noi, până la sfârșitul veacului. Învierea lui Iisus Christos din morți justifică infailibilitatea sinoadelor ecumenice și ne încredințează, fără de moarte, că viața aceasta nu poate să fie bine petrecută decât în milișiile Crucii — și că plata noastră multă va fi în ceruri.

Tăria acestui adevăr o cunosc toți cei ce s'au ocupat, fie chiar și în măsură mai modestă, cu obârșile creștinismului și cu fenomenul Bisericii Primare. Iată mărturisirea acestui adevăr, în stilul unui protestant, Adolf Harnack: E o pagină prețioasă pe care un om cinstit și un mare istoric o scrie, după ce a cercetat și a înțeles că toată revoluția pentru Iisus Christos a pornit în lume dela învierea lui din morți.

Adolf Harnack zice, în cartea sa *Das Wesen des Christentums*, pp. 102—103: „Orice s'ar fi putut petrece la mormânt și cu arăturile (lui Iisus), un lucru este neclintit: dela acest mormânt și-a luat obârșia credința de nesfârșit (unzerstörbare Glaube) în biruința asupra morții și într'o viață vecinică. Nu-mi puneți înainte pe Platon, nici religia Persilor, nici ideile și scrierile iudaice de mai târziu. Toate acestea ar fi apus și au apus. Dar certitudinea învierii și a unei vieți eterne — care își are obârșia la mormântul din grădina lui Iosif — n'a murit și convingerea că Iisus trăește stă și azi ca temelie nădejdiilor de cetățenie într'o vecinică cetate, făcând viața pământescă vrednică de trăit și suportabilă. El a izbăvit pe acei pe cari frica morții îi ținea în robie toată viața (Ebrei 2, 15). Așa este, și azi încă (fie și cu excepții) acolo unde, împotriva tuturor impresiilor pe cari le dă natura, întâlnim o credință puternică în prețul infinit al sufletului, acolo unde moartea a pierdut spaima ei, acolo unde suferințele acestui ev sunt puse în cumpănă cu o mărime ce va să fie — acolo acest fel de a simți viața este legat de convingerea că Iisus Christos a trecut prin moarte, că Dumnezeu l-a înviat și că l-a înălțat la viață și la slavă. Și cum putem să ne închipuim lucrul acesta altfel decât așa: că și pentru primii ucenici, temelul cel de pe urmă al credinței lor în Domnul cel viu a fost — puterea care a ieșit din el? Ei au simțit ca purcezend din el viața de nezdrăbit. Numai pe scurtă vreme a putut să-i zgudue moartea lui. Puterea Domnului a biruit totul. Dumnezeu nu l-a sfărâmat în moartea lui. El trăește, ca vârga celor adormiți. Siguranța unei vieți eterne, în timp și dincolo de timp, omenirea a dobândit-o... nu prin speculațiuni filosofice, ci prin contemplarea vieții și a morții lui Iisus și prin simțământul neperitoareii lui unități cu Dumnezeu (Einheit mit Gott)”.

Nu-mi trece, nici o clipă, prin minte, că trăia ta, preot în biserica noastră, ai putea să ai vre-o îndoială asupra învierii Domnului. Dar este necesar să ne amintim și să scoatem în evidență, în fiecare zi, pe ce temelii miraculoase ne găsim, fiindcă toate neînțelegerile și toate rădăcirile vin în primul loc de aici: Uităm că tot ce suntem și lucrăm este pe temelia învierii lui Iisus Christos din morți.

GALA GALACTION

Sărutul lui Isus

Era la cină Domnul cu ucenicii săi
Toți ascultau cu grije poveștele divine
Iar EL plimbându-și leneș privirile
[senine
Ii sfătuia să 'ndrepte, să ierte pe cei răi.

Cum noaptea se lăsase pe umedele văi
Se mai vorbi de milă, de patimi de
[prușine
De calea care duce spre cer și către bine
De alte înțelepte și fericite căi.

Se duse-apoi la Iuda, și pletele-i cărunte
Le mângăie o clipă îl sărută pe frunte
Dar sărutarea-i rece ca fierul roș ardea

Apoi văzând pe Iuda cum se îngălbenise
Zâmbi Mântuitorul de spaima lui și zise:
— „Te-a 'nfricoșat sărutul? Mi-l vei
[înapoia”.

MIRCEA PAVELESCU

Floarea de rapiță

Te iubesc!...
Ași vrea să merg
de mână cu tine
așa cum fac copiii.
Haide printre
florile galbene din câmp,
să tragem adânc în piept
miros de muncă...

O, floarea de rapiță
ce și-a despărțit buzele
așa cum ar fi tăiat
o rodie coaptă,
mi-a turburat inima,
Dă-mi-o
s'o răsădese în suflet.
Te iubesc.

FLORICA MUMUIANU

Apusuri mari de soare

În singurăță-mi tomnatice
uitat ca un buchet de flori din vara ce-a
[trecut,
mă 'nduioșez, — visez — și plâng.

La ce mai stăruji în preajma mea
neodihnite visuri
ca oile nesățurate
pe nesfârșitul câmp de toamnă, când
obosiți de praf și căi și gânduri —
au adormit flămânzi păstorii în marginea
[cărării.

În mine cresc — apusuri mari de soare.

VALERIU BORA

GIOVANNI PAPINI

Isus pe Cruce

(din Storia di Cristo)

Pe culmea măgurei zisă a Țestei, cele Trei Cruci, înalte, mohorite, cu brațele desfăcute ca niște uriași gata să îmbrățișeze, se ridică în văzduhul larg și îndrăgostit al primăverii. Nu aruncă umbre ci sunt tivite cu răsfrângerile scipitoare ale soarelui. E atâta de mare frumusețea lumii, în ziua aceea, în ceasul acela, că nu pare cu putință să se gândească cineva la chinuri; nu s'ar putea, acele brațe de lemn, să le înfloriți cu flori de câmp și să atârnați, de la una la alta, cununii de frunze noi, să ascundeți spânzurătorile sub ziduri de verdeață și să stați la umbră, fraților, împăcați și binevoitori, întreaga după-amiază?

Dar Profeții, Scribii, Fariseii, sudicii, răzbumătorii, veniți acolo să-și ațâțe pofta cu priveliștea celor trei agonii, se frământă de neastâmpăr și imboldesc, cu glume de rând, înecîncala Romanilor.

Centurionul dă o poruncă. Doi ostași se apropie de Isus și-l despoaie, cu mișcări repezi și grosolane, de toate veșmintele de pe el. Răstignitul trebuie să fie gol: ca cel ce intră în baie, spune un vechiu cârturar.

Abia ce-l văd despoiat, îi trec două frângii pe subțorii și-l trag în sus pe Cruce. La jumătatea trunchiului e un piron drept scaun și trupul trebuie să găsească acolo o rezemătoare chinuitoare și dureroasă. Un alt soldat sprijinind scara de unul din brațele de-a curmezișul, se urcă sus cu ciocanul, apucă mâna care vindecă leproși și îi mângâie părul copiilor, o întinde pe lemn, înfige un cui în mijlocul palmei. Cuele sunt cam lungi și cu o capsă lată, să se bată bine. Fierarul cel neinvățat dă o lovitură care străpunge pe dată carnea, și-apoi alta și o altă, pentruca vârful să intre vartos și să nu rămână afară, decât capsă. Puțin sânge fănește din mâna găurită pe mâna care bate, dar harnicul lucrător nu-i pasă și bate mai departe, voimcește, până ce treaba nu-i făcută cum se cade. Atunci se dă jos și face la fel cu mâna cealaltă.

Toți au amuțit, cu nădejdea că vor auzi urletele blestematului. Dar Isus tace în fața călăilor, precum a tăcut în fața judecătorilor.

Acum e rândul picioarelor. E un lucru care se poate face de jos, căci crucile romane nu sunt prea înalte, așa că de se lasă acolo multă vreme trupurile oșandărilor, pot ajunge până la ele câinii și șacalii să scormonească măruntașele și să le mănânce.

Țintuitorul ridică în sus genunchii lui Isus, pentru ca laba picioarelor să se lipească, întinsă bine, de lemn; iar după ce ia măsura, cu un bețșor, pentru ca vârful de fier să se înfigă între două oase, repede lovitură, în cel dintâi picior și strânge cuiul până ce nu se înțepenește bine. Asemenea face la celălalt picior și în cele din urmă privește în sus, cu ciocanul în mână, să se încredințeze că lucrul e făcut cum se cade, că nu lipsește nimic. Și-a uitat de placa scrisă, pe care-o luaseră de la gâtul lui Isus și o aruncaseră jos. O ia, apucă iar scara și cu două ținte o prinde în vârful trunchiului crucii, de-asupra capului încornat cu mărăcini.

În sfârșit se dă jos, aruncă ciocanul și se uită dacă tovarășii au isprăvit. Tălbarii sunt și ei gata, toate trei Crucile au jertfa lor de carne. Ostași se pot odihni, pot împărți hainele, căci cei de sus, de-acuma nu vor mai avea nevoie

de ele. Rămășițele celor despoiați se cudevau prin lege călăilor. Patru erau ostașii cari aveau drept la vestimintele lui Isus și făcură din ele patru părți. Rămânea sânul care era fără cusătură, țesut dintr-o bucată. Era păcat să-l taie căci pe urmă n'avea să-i mai slujească nimănui. Dar unul din ei, bătrân jucător, găsi leacul. Scoase zarurile, le aruncă în coif, ca săgetătorii porumbelului virgilian, și saiu! fu tras la sorți. Deacuma Regele Judeilor nu mai are pe lume decât spinii cununii pe care i-au lăsat-o pe cap, spre mai mare ocară.

Totul e săvârșit; picăturile sângelui său cad încete din mâini pe pământ iar cele din picioare brăzdează cu roșu solul crucii. De acum nu va mai fugi: gura-i blestemătoare, peste puțin, se va deschide largă de agonie, dar va rămâne goală de cuvinte pentru totdeauna. Uciagași pot fi mulțumiți de ci înșși și

în fața sfintei cetăți; Invățătorul atător Hicopolis are drept singură tovarășie doi hoji, care-l suduesc și patru ostași cari mor de urât. Chiamă deci pe Tatăl tău să te mântuiască, ori un stol de îngeri care să te ia de-acolo și să ne risipească cu săbiu de foc. Atunci vom crede și noi că erai Cristos și vom cufunda fața în pulbere să ne închinăm ție.

Iar unii dintre preoți, dând din cap, spuneau:

— Tu care nimicești Templul și în trei zile îl zidești din nou, mântuiește-te pe tine! Dacă într-adevăr ești Fiul lui Dumnezeu, coboară-te de pe cruce!

Este un îndemn ce aduce aminte de acela al Satanei în Pustiu. Și ei, la fel Satanei, vor o minune. De câte ori au cerut ei un semn! Un mare semn ar fi dacă tu ai izbutit să desfaci cele patru cuișe și să cobori de pe cruce, scolpind în văzduh puterea Tatălui, care ar trebui să ne săgeteze ca pe niște ucigători de zei. Dar vozi bine că piroanele sunt tari, nu se îndoaie și că nimeni nu se arată, din cer ori de pe pământ, într'ajutorul tău.

De-avalma îi bârfeau Scribii, Bătrânii, până și soldații cari n'aveau nici un a-

RASTIGNIREA DOMNULUI, din Triodul dela Buzău, 1700.

de spânzurătorii streini. Otrăvitorul norodului, dușmanul Templului și al Orânduirii, e ținut cu patru piroane zdrene pe stâlpul nerașimării. Stăpânii din Ierusalim, din astăseară, vor putea dormi somn mai liniștit.

O larmă de rânjete drăcești, de strigăte voioase, de glume crunte, se ridică din mijlocul inghesuclii ce se grămădea în preajma dealului. Iat-o colo, pasărea cea afurisită, cobitoare, ca o bufniță ținută cu aripile întinse la ușa țăranelui. Săracul care voia numai un suman, acum e despoiat; hojarul care n'avea o piatră să-și odihnească funtea, azi are un frumos căpătâi de lemn; înșelătorul care trăgea pe sfoară cu minunile lui, nu mai are mâinile slobode să frământa noroiul ce da vederea orbilor; Regele, are drept tron un cui tare de lemn; pizmuitorul Ierusalimului e spânzurat

mestec, până și hoji, cari totuși pătimeau la fel cu dânsul.

— A mântuit pe alții și nu se poate mântui pe el! Nu este Regele Israelului? De e Cristos, Alesul lui Dumnezeu, coboare de pe cruce, să vedem și să credem. Se dă în paza lui Dumnezeu; dacă Dumnezeu vrea să-i aibă cu tot dinadinsul, scape-l acum, căci a spus: Eu sunt Fiul lui Dumnezeu.

A dat zvon în țară că a venit să aducă viață dar nu e în stare, acuma, să scape el însuși de moarte! S'a lăudat că este Fiul lui Dumnezeu iar Dumnezeu nu se mișcă să deslipească pe copilul său de spânzurătoare. Atunci, n'a spus decât minciuni: nu-i adevărat că a mântuit pe cineva și nu-i adevărat că Dumnezeu îi e tată; iar dacă a mințit într-o asta, a mințit și într-un tot și-și merită soarta. N'aveam nevoie de această dovadă dar

și dovada s'a arătat, împede, s'o poată vedea toți; mai liniștit decât așa, sufletul nostru nu poate să fie. În clipa asta, minunea ar fi fost cu puțință, n'ar mai fi acolo ținut și pătimească; dar cerul e gol și soarele, candelă a lui Dumnezeu, ne luminează ca să se vadă mai bine încreșturile feței lui și găfăitul greoii al pieptului.

Ce mare păcat eă Romanii nu îngăduie străvechea noastră osândă pentru blestemători, căci ne-am fi vărsat focul mai bine, unul câte unul, bătându-te cu pietre; și fiecare din noi ar fi avut partea lui de gust, luând la ochi capul cu pietrele bine sparte, să te umplem de vântăit, de strivituri, de sânge, să te îmbrăcăm într'un suman de piatră, să te ascundem într'un munte de bolovani. Odiioară în fața femeii păcătoase, le-am lăsat jos, pietrele, dar azi nimeni n'ar fi dat îndărăt și ai fi plătit pentru tine și pentru ea. Și crucea e bună, dar nu umple inima privitorilor le mulțumire. Dacă cel puțin acești streini ne-ar fi îngăduit și nouă să dăm odată cu ciocanul în cuie! Nu răspunzi? Nu mai ai poftă să propăvăduiești? Nu ești în stare să cobori? De ce nu binevoești a ne aduce și pe noi la matca credinței tale? Dacă trebuie să te iubim, apoi dovedește-ne mai întâi că Dumnezeu te iubește până într'atât încât face o mare minune ca să te smulgă morții!

Dar Dumnezeescul ținut tac. Sfășierea frigurilor care încep, nu e atât de cumplită pe cât sunt cuvintele fraților care-l răstignesc a doua oară pe crucea infri-coșetoarei neștiințe...

Răsuflarea lui Cristos se făcea tot mai greoaie. Pieptul i se umflă cu ostentă frământare, să bea un sirop de aer mai mult; capul i se lovea de nodurile lemnului; inima-i zvăcnea cu bătaie repezi și năvalnice care-l zguduiau, voind parcă să-l smulgă; frigurile insetate ale răstignitilor îi ardeau tot trupul, ca și cum sângele i s'ar fi prefăcut prin vine în foc curgător. Trupul întins în acea nesuferită așezare; ținut în grinzi fără puțință de-a schimba locul; ținut de mâinile care se spintecau dacă se lăsa în voie, iar dacă le ținea în sus, oboseau prea tare mijlocul sfășiat și bicuit: a-cel trup tânăr și dumnezeesc, care în a'ătea rânduri pătimea ascunzând un suflet prea mare, era acum un rag de durere pe care ardeau, de-avalma, toate durerile lumii.

Răstignirea într'adevăr, după cum mărturisă un retor ucigaș care muri a-sasinat mai înainte de Cristos, era cel mai crud și mai grozav dintre chinuri. Acela care dădea cele mai mari dureri și pentru mai multă vreme. Dacă se arăta teanosul, o lăncezeală jalnică grăbea moartea; dar erau unii cari se vedeau mai tari, îndurând din ce în ce mai mult, până a doua și chiar a treia zi. Setea frigurilor, congestia inimii, înfeponirea vinelor, înfepăturile mușchilor, amețea și zvăcniturile capului, groaza sfășietoare și mereu crescândă, nu erau în stare să-i răpună. Insa cei mai mulți, după douăsprezece ore, își dăceau sufletul.

Sângele celor patru râm ale lui Isus se închegase în jurul cuclor de fier dar orice mișcare făcea să izvoreașă și giroaie care se prelingeau încet pe cruce în jos și picurau pe pământ, Capul i se indoise, de înfeponirea gâtului, într'o parte; ochii, ochii aceia muritori în care se arăta Dumnezeu să privească pământul, se înecau în sticlărea agoniei; iar buzele vinete, crăpate de lăcrămi, uscate de sete, strănse de răsuflarea grea, arătau urmele celei din urmă sărutări, sărutarea ciumată a Iudei.

Așa moare Dumnezeu care-a scăpat de friguri pe bolnavi, care-a dat apă

— FRONTISPICIUL DIN TRIODION, 1700 —

LUNA

A ajuns subiect demodat și banal
Doar în cărți, dar pe drumul tău nu;
Nu pe cer strălucit și 'nghîțit, de cristal,
Ci pe drumul pe care mergi tu —

Ca o pavăză'ți trece înainte, lucind,
Peste porți, peste plopi fără foi,
Când te-oprești nudeva, stă și ea din colind
Când pornești, repornîți amândoi.

Stați de vorbă, aiurând, peste negre-arături,
Pozosiți lângă pomii bătrani,
Speriați, răsăriți la răsucii albaștrii,
Vaplecați, lăcrămând, pe iântani.

Talmăciți cotiturile în câmpu 'nverzit,
Pe când tot e 'ntr'o ceață îmbrăcat:
Ochii tăi, sau ai ei, vioriu strălucesc,
Ca prin fum, luminând tremurat—

Când e 'ntins, ne 'nterupt, câmpu' întreg, sub polei
Și doar tu îți fii drumul, stînger,
Ai simțit: ochiul tău arde 'n flacăra ei
Și-l priviți amândoi de pe cer —

Iar când, palidă, ea, ca un chip vestejit,
Se 'nvelește cu vineții zori,
Tu, pe masa cu cărți, îți lași capu' aurit,
Luminând, ca pe-o boltă de nori. —

MHAIL CELARIANU

vicii celor insetați, care-a trezit morții din sicrie și din morminte, care-a făcut să umble pe cei încerențiți de dambă, care-a izgonit diavolii din sufletele indobitocite, care-a plâns cu cei ce plâng, care-a făcut să se mai nască odată, l'o viață nouă, cei păcătoși, în loc să-i pedosească, care a propovăduit, cu vorbe de poezie și cu dovezi de minune, acea iubire desăvârșită pe care brutele smintite, tăvălite în somn și sânge, n'ar fi fost nici odată în stare s'o descovore. A închis rănile și i-an rănii trupul lui cel neprihănit; a iertat făcătorilor de rele și e răstignit, nevinovat, de răufăcători în mijlocul răn-făcătorilor; a irbit în neștire pe toți oamenii, chiar și pe aceia cari nu-i merita iubirea, iar ura l-a ținut aici, unde ura e pedepsită și pedepsește; a fost mai drept decât însăși dreptatea și s'a săvârșit, pentru el, cea mai vicleană nedreptate: a chemat vetele cele

mai josnice la cucernicie și a căzut în mâna înjositorilor și a diavolilor; a adus viața și-i dau în schimb moartea cea mai păcătoasă..

Se părea că firea însăși ar fi voit să ascundă grozăvia acelei vedcri. Cerul, care fusese senin toată dimineața, se întunecă pe neașteptate. O ceață deasă, de parcă ar fi venit din smărcările Iadului, se ridică în spatole dealurilor, și încet-încet se risipi în toate colturile zării. Un stol de nori negri se apropie de soare, de acel plăpând și împede soare de April care încălzise mâinile călăilor, îl învălui, îl năpusti, și la urma urmelor, îl acoperi cu o perdea groasă de negură. „Iar până la cel de-al noulea ceas, fost-a întuneric peste tot ținutul acela“.

(din italienește de)

ALEXANDRU MARCU

și dovada s'a arătat, limpede, s'o poată vedea toți; mai liniștit decât așa, sufletul nostru nu poate să fie. În clepa asta, minunea ar fi fost cu puțință, n'ar mai fi acolo ținut să pătimească; dar cerul e gol și soarele, candelă a lui Dumnezeu, ne luminează ca să se vadă mai bine încreșturile feței lui și gâfăitul greoi al pieptului.

Ce mare păcat că Romanii nu îngăduc străvechea noastră osândă pentru blestemători, căci ne-am fi vărsat focul mai bine, unul câte unul, bătându-te cu pietre; și fiecare din noi ar fi avut partea lui de gust, luând la ochi capul cu pietrele bine sparte, să te umplem de vântăi, de striviri, de sânge, să te îmbrăcăm într'un suman de piatră, să te ascundem într'un munte de bolovan. Odinioară în fața femeii păcătoase, le-am lăsat jos, pietrele, dar azi n'meni n'ar fi dat îndărăt și ai fi plătit pentru tine și pentru ea. Și crucea e bună, dar nu umple inima privitorilor de mulțumire. Dacă cel puțin acești streini ne-ar fi îngăduit și nouă să dăm odată cu ciocanul în cuie! Nu răspunzi? Nu mai ai poștă să propăvăduiești? Nu ești în stare să cobori? De ce nu binevoești a ne aduce și pe noi la matca credinței tale? Dacă trebuie să te iubim, apoi dovedește-ne mai întâi că Dumnezeu te iubește până într'atât încât face o mare nimie ca să te smulgă morții!

Dar Dumnezeescul ținut țace. Sfășierea frigurilor care încep, nu e atât de cumplită pe cât sunt cuvintele fraților care-l răstăgănesc a doua oară pe crucea înfricoșătoarei neștiințe...

Răsuflarea lui Cristos se făcea tot mai greoaie. Pieptul i se umflă cu ostenită frământare, să bea un scrop de aer mai mult; capul i se lovea de nodurile hemului; inima-i zvăcnea cu bătăi repezi și năvalnice care-l zguduiau, voind parcă să-l smulgă; frigurile însetate ale răstăgăniților îi ardeau tot trupul, ca și cum sângele i s'ar fi profăcut prin vine în foc curgător. Trupul întins în acea nesuferită așezare; ținut în grinzii fără puțință de-a schimba locul; ținut de mâinile care se spintecau dacă se lăsa în voie, iar dacă le ținea în sus, oboseau prea tare mijlocul sfășiat și bieuit; a cel timp tânău și dumnezeesc, care în a'ătea rânduri pătimise ascunzând un suflet prea mare, era acum un răg de durere pe care ardeau, de-avalma, toate durerile lumii.

Răstăgănierea într'adevăr, după cum mărturisă un retor uceagă care muri asasinat mai înainte de Cristos, era cel mai crud și mai grozav dintre chinuri. Acela care dădea cele mai mari dureri și pentru mai multă vreme. Dacă se arăta teanosul, o lăncezeală jalnică grăbea moartea; dar erau unii care se dovedeau mai tari, îndurând din ce în ce mai mult, până a doua și chiar a treia zi. Seta frigurilor, congestia inimii, înțepenirea vânelor, înțepăturile mușchilor, amețelă și zvăcnitările capului, grouza sfășietoare și mereu crescândă, nu erau în stare să-i răpună. Insa cei mai mulți, după douăsprezece ore, își dădeau sufletul.

Sângele celor patru râni ale lui Isus se închegase în jurul enclor de fier dar orice mișcare făcea să izvoarească șiroaie care se prelingeau încet pe cruce în jos și picurau pe pământ. Capul i se indoise, de înțepenirea gâtului, într-o parte; ochii, ochii aceia muritori în care se arăta Dumnezeu să privească pământul, se înecau în sticlirea agoniei; iar buzele vinete, crăpate de lăcrămi, uscate de sete, strânse de răsuflarea grea, arătau urmele celei din urmă sărutări, sărutarea cîmătă a Iudei.

Așa moare Dumnezeul care-a scăpat de friguri pe bolnavi, care-a dat apa

— FRONTISPICIUL DIN TRIODION, 1700 —

LUNA

A ajuns subiect demodat și banal
Doar în cărți, dar pe drumul tău nu:
Nu pe cer strălucit și 'nghîțit, de cristal,
Ci pe drumul pe care mergi tu —

Ca o pavăză'ți trece 'nainte, lucind,
Peste porți, peste plopi fără foi,
Când te-oprești undeva, stă și ea din colind
Când pornești, repornești amândoi.

Stați de vorbă, aiurând, peste negre-arături,
Poposiți lângă pemii bătrâni,
Speriați, răsăriți la răsucii albaștrii,
Vaplecați, lucrămând, pe fântâni.

Talmăciți cotiturile 'n câmpu 'nverzît,
Pe când tot e 'ntro ceață îmbrăcat:
Ochii tăi, sau ai ei, vioriu strălucese,
Ca prin fum, luminând tremurat—

Când e 'ntins, ne 'ntrecrupt, câmpu 'ntreg, sub polei
Și doar tu îți fii drumul, stînger.
Ai simțit: ochiul tău arde 'n flacăra ei
Și-l priviți amândoi de pe cer --

Iar când, palidă, ea, ca un chip vestejit,
Se 'nvelește cu vineții zori,
Tu, pe masa cu cărți, îți lași capu' aurit,
Luminând, ca pe-o boltă de nori. —

MIHAIL CELARIANU

vieții celor însetați, care-a trezit morții din sicrie și din mormintele, care-a făcut să umble pe cei încremeniți de damba, care-a izgonit diavolii din sufletele îndobitocite, care-a plâns cu cei ce plâng, care-a făcut să se mai nască odată, l'o viață nouă, cei păcătoși, în loc să-i pedepsească, care a propovăduit, cu vorbe de poezie și cu dovezi de minune, acea iubire desăvârșită pe care brutele smiuită, tăvălite în somn și sânge, n'ar fi fost nici odată în stare s'o descoperi. A închis rănile și i-au răniu timpul lui cel neprihănit; a iertat făcătorilor de rele și e răstăgănit, nevinovat, de rufăcători în mijlocul rău-făcătorilor; a ieb' l' în neștiire pe toți oamenii, chiar și pe aceia cari nu-i merita iubirea, iar ura l'a ținut aici unde ura e pedepsită și pedepsește; a fost mai drept decât însăși dreptatea și s'a săvârșit, pentru el, cea mai viclenă nedreptate: a chemat vitele cele

mai josnice la cucernicie și a căzut în mâna înjositorilor și a diavolilor; a adus viața și-i dau în schimb moartea cea mai păcătoasă..

Se părea că firea însăși ar fi voit să ascundă grozăvia acelei vederi. Cerul, care fusese senin toată dimineața, se întunecă pe neașteptate. O ceață deasă, de parcă ar fi venit din smăcurile lădului, se ridică în spatele dealurilor, și încet-încet se risipi în toate colturile zării. Un stol de nori negri se apropie de soare, de acel plâpând și limpede soare de Aprii, care încălzise mâmile călăilor, îl învălu, îl năpusti, și la urma urmelor, îl acoperi cu o perdea groasă de negură. Iar până la cel de-al noulea ceas, fost-a întineric peste tot ținutul acela'.

(din italianește de)

ALEXANDRU MARCU

MOARTEA LUI DANTE

de ALEXANDRU MACEDONSKI

ALEXANDRU MACEDONSKI

SCENA IV. — Actul II.

Muzele, Gândul lui Dante.

— Melopec muzicală —

(Muzele apar)

UNA DIN MUZE (recitativ)

El doarme — doarme liniștit —
In somn nu este suferință, —
Inalta soartă și-a împlinit,
Și viața nu l-a biruit —
Purtat plin slăvi e de credință
Și doarme — doarme liniștit.

MUZELE (cor)

Inalta soartă și-a împlinit

O ALTA MUZA (recitativ)

Mai e, surori, o amânare,
Căci Zeii astfel o voiesc:
La prea inalta lui cântare
Terzete, șase, mai lipsese.

MUZA EPOPEIEI

Pe mine Muza Epopeiei,
Aceste versuri mă privesc:
In rytmul sfânt al melopeiei
Le simt că 'n mine infloresc.

MUZA PRECEDENTA

Atunci?

MUZA EPOPEIEI

Intr'una priveghindu-l,
Aștept, dureri să-mi frământă,
Și când senin fi va fi gândul
In somnu-adânc să i le cânte.

(Apare Gândul lui Dante.)

MUZA EPOPEIEI (văzându-l)
Dar ce văd? Insuși el s'arată
Mai luminos ca altă-dată.

MUZELE (cor)

Mai luminos ca altă-dată.

GÂNDUL

El, da — căci e furat de-o pace
Ce firea toată i-o preface
Și ce-l tot duce spre-o nălțare
Ce-l pregătește de plecare.

MUZELE (cor)

Tihnită fie-a lui plecare.

O MUZA

Dar răni având mereu deschise,
Bun gând ușor ai fi putut
Inconjurat să-l lași de vise.

MUZELE (cor)

Ușor — ușor ai fi putut
Inconjurat să-l lași de vise.

GÂNDUL

Și tocmai astfel am făcut. —
El trece-acum dintr'o poiană
De 'nvoalte roze de argint
Către lumina diafană
A unui verde labyrint,
Ciresii 'n cale-i infloresc
Sub pasul lui lălele cresc —
O adiere-l răcorește
In visul lui Dumnezeuesc.

MUZA EPOPEIEI

De visu-i dar te folosește,
Și 'n somnu 'n care e-adâncit,
Ascultă — și adânc strecoară
Al Epopeiei lui sfârșit
Ce ș'a lui viață o sfârșește
Pentru ca el să nu mai moară

GÂNDUL

Este-o minune cum robești... —
Voi face tot ce poruncești.

MUZELE (cor)

Strecoară 'n somnu lui — strecoară.
Al Epopeiei lui sfârșit
Și să-i rămână 'ntipărit
Pentru ca el să nu mai moară.

MUZA EPOPEIEI

(apropiindu-se de gând)

Deci iată-l...

(șoptindu-i lung la ureche)
Ține-l minte bine.

GÂNDUL

N'ai grijă... — E de veci în mine.

(Gândul piere)

O MUZA

(mişcare a ei ascultând)

Dar... — Pasuri vin pe neștiute
Și... (Melopec muzicală înaintea)

MUZELE

Să ne facem nevăzute.

SCENA V.

Fiii lui Dante, apoi Dante și Fiica lui

INTAIUL FIU. — La urma urmei cinci
scuzi pentru doi cai la lectica în care
se vor urca tatăl și sora noastră, cât
și pentru conducător, și un scud de
fiecare cal pentru noi, nu este tocmai
scump. — De-aici la Padova e un drum,
și bătrânul Bepo ne-a îndreptat bine.

AL DOILEA FIU. — Mult nu e — dar
e mult de tot când ți-este punga aproape
goală. Ah! mare lucru e și banul! Cât
soare și câtă putere e în el.

DANTE (Dante s'a arătat sprijinit de
fiica lui și a auzit cuvintele din urmă).
Nu copilul meu — copiii mei — soarele
și puterea sunt în suflet — în tinerețe
și în sănătate — într'un cuget curat.
(Așezându-se): Nu mai am decât unul
din aceste trei bunuri, dar tot am mult.
Cu toate acestea ce frumos era totul în
mine și împrejurul meu, când aveam și
pe celelalte două. Oh! tinerețea! cum s'a
dus! (mică pauză). Dar sănătatea?...
Cum m'a lăsat și ea! Și câte puteri suf-
fletești nu mi-au dat, — sufletești și tru-
pești — și una și alta. Dar veniți mai
aproape de mine, trageți câte un scaun
— Așa! — Așa — Nu v'am văzut de
atâta vreme, copiii mei — (ii mângâie,
cum vă doream, (sărută pe cel mai ma-
re). Pe tine — O! Cât (sărută pe cel
de al doilea) Cât — Cât și pe tine! (să-
rută pe fiica sa). Dar pe tine? Aș avea
oare graiu să-ți spun?

INTAIUL FIU. — Tată, te obosești
însă...

DANTE. — Nu, rău nu-mi face — bine,
da.

AL II-LEA FIU. — Ori cum... cred...

DANTE. — Crede ce-ți spun eu, —
sunt odihnit — vindecăt. Venirea voas-
tră a făcut minunea. Împărăteșe ca a-
cum n'am dormit de mult — de când
eram copil — dacă am fost copil vre-o
dată. Gândiți-vă: trei ore de somn în
șir — și de somn liniștit — dulce glumă
e asta?... legănăt de aripi, sărutat de a-

ripi... O! și într'un vis pe care nu-l mai
țin minte! dar a cărui frumusețe, a că-
rui lumină îmi umple încă sufletul... —
Cuvintele pe care le-am auzit apoi —
Vai! de ce nu le știu? Sunetele lor se
deșirau de pe o cordea de aur și cădeau
unele după altele ca niște mărgăritare,
iar armonizându-se întocmeau ca un
cântec. O! și ce cântec? Al însuși celor
șase tertete de pe urmă ale epopeiei
mele... In sfârșit... Ce e de făcut? Sune-
tele vorbelor nu mi-au rămas în minte...
Mi-a rămas numai ca un parfum al
lor... Și cu toate aceste, ceva îmi spune
că ele nu pot să fie stinse de veci — căci
s'o știți, copiii mei, cântecul vine de sus,
dela Zei. Cum mi s'a desvelit taina, e
greu să vă spun, dar tot o să 'nerc...
(mângâie pe unul din copii). Chipul tău
nu s'a schimbat mult... (mângâie pe ce-
lalt). O, nici al tău! — (Mângâie pe fiica
sa). Al tău și mai puțin. (In vremea a-
ceasta copiii lui Dante s'au lăsat treptat
în genunchi împrejurul lui) — O să 'n-
cerc dar, deși e mult de atunci.
— Știu eu câți ani aveam? Cinci-spre-
zece, șapte-spre-zece? Poate mai puțin,
dar peste șapte-spre-zece, nu, și... copi-
lărie curată... într'o noapte m'am deș-
teptat din somn în hohote de plâns, iar
când mi-am reluat firea știam doar a-
tât: că-mi vorbisera glasuri dumneze-
ești și că numai ciuda că nu țineam
mintе spuselor, îmi smulseseră la-
crămile.

Ce este însă ciudat de tot, e că, târ-
ziu — la începutul vremei când înce-
pusem să mă duc din cerc în cerc spre
locul chinuțiilor de veci și când terzet
după terzet se înșiră cu înlesnire sub
pana mea, nu știu de ce-mi veni gân-
dul că nu le scriu eu — care să fie a-
cest mister copiii mei? — și că vorbele
ce isvorau de sub pana mea și ca dela
sine mestesugite în versuri, mi-ar fi su-
flete de altcineva în auz — de un alt-
cineva care nu eram eu, dar care putea
prea bine să fie cel din visul meu de o-
dinioară — chiar el — chiar el care mi
le înoia în minte și că...

INTAIUL FIU. — Cum te obosești,
tată.

INMORMINTAREA LUI CHRISTOS
din Triodul Penticostar slavonesc (1550).

MOARTEA LUI DANTE

de ALEXANDRU MACEDONSKI

ALEXANDRU MACEDONSKI

SCENA IV. — Actul II.

Muzele, Gândul lui Dante.

— Melopee muzicală —

(Muzele apar)

UNA DIN MUZE (recitativ)

El doarme — doarme liniștit
In somn nu este suferință.
Inalta soartă și-a mplinit,
Și viața nu l-a biruit —
Purtat plin slăvi e de credință
Și de arme — doarme liniștit.

MUZELE (cor)

Inalta soartă și-a mplinit

O ALTA MUZA (recitativ)

Mai e, surori, o amănare,
Căci Zeii astfel o voiesc:
La prea înalta lui cântare
Terzete, sease, mai lipsesc.

MUZA EPOPEIEI

Pe mine Muza Epopeiei.
Aceste versuri mă privesc:
In rytmul sfânt al melopeiei
Le simt că n mine înfloresc.

MUZA PRECEDENTA

Atunci?

MUZA EPOPEIEI

Intr'una priveghindu-l,
Aștept, dureri să-mi frământ, e,
Și când senin li va fi gândul
In somnu-adâne să i le cânte.

(Apare Gândul lui Dante)

MUZA EPOPEIEI (văzându-l)

Dar ce văd? Insuși el s'arată
Mai luminos ca altă-dată.

MUZELE (cor)

Mai luminos ca altă-dată.

GÂNDUL

El, da — căci e furat de-o pace
Ce firea toată i-o preface
Și ce-l tot duce spre-o nălțare
Ce-l pregătește de plecare.

MUZELE (cor)

Tihnită fie-a lui plecare.

O MUZA

Dar răni având meru deschise,
Bun gând ușor ai fi putut
Inconjurat să-l lași de vise.

MUZELE (cor)

Ușor — ușor ai fi putut
Inconjurat să-l lași de vise.

GÂNDUL

Și tocmai astfel am făcut. —
El trece-acum dintr'o poiană
De nvoalte roze de argint
Către lumina diafană
A unui verde labirint,
Ciresii n cale-i înfloresc
Sub pasul lui lălele cresc —
O adiere-l răcorește
In visul lui Dumnezeuesc.

MUZA EPOPEIEI

De visul dar te folosește.
Și n somnu n care e-adâncit.
Ascultă — și adâne strecoară
Al Epopeiei lui sfârșit.
Ce și-a lui viață o sfârșește
Pentru ca el să nu mai moară

GÂNDUL

Este-o minune cum robești... —
Voi face tot ce poruncești.

MUZELE (cor)

Strecoară n somnu lui — strecoară.
Al Epopeiei lui sfârșit
Și să-i rămână nîpărit
Pentru ca el să nu mai moară.

MUZA EPOPEIEI

(apropiindu-se de gând)
Deci iată-l...

(șoptindu-i lung la ureche)

Ține-l minte bine.

GÂNDUL

N'ai grijă... — E de veci în mine.

(Gândul piere)

O MUZA

(mişcare a ei ascultând)

Dar... — Pasuri vin pe neștiute

Și... (Melopeea muzicală înaltea)

MUZELE

Să ne facem nevăzute.

SCENA V.

Fiii lui Dante, apoi Dante și Fiica lui

INTAIUL FIU. — La urma urmei cinci
scuzi pentru doi cai la lectica în care
se vor urca tatăl și sora noastră, cât
și pentru conducător, și un scud de
fiecare cal pentru noi, nu este tocmai
scump. — De-aici la Padova e un drum,
și bătrânul Bepo ne-a îndreptat bine.

AL DOILEA FIU. — Mult nu e — dar
e mult de tot când țeste punga aproape
goală. Ah! mare lucru e și banul! Cât
soare și câtă putere e în el.

DANTE (Dante s'a arătat sprijinit de
fiica lui și a auzit cuvintele din urmă). —
Nu copilul meu — copiii mei — soarele
și puterea sunt în suflet. — în tinerețe
și în sănătate într'un cuget curat.
(Așezându-se): Nu mai am decât unul
din aceste trei bunuri, dar tot am mult.
Cu toate acestea ce frumos era totul în
mine și împrejurul meu, când aveam și
pe celelalte două. Oh! tinerețea! cum s'a
dus! (mică pauză). Dar sănătatea?...
Cum m'a lăsat și ea! Și câte puteri su-
fletești nu mi-au dat. — sufletești și tru-
pești — și una și alta. Dar veniți mai
aproape de mine, trageti câte un scaun

Așa! Așa — Nu v'am văzut de
atâta vreme, copiii mei — (îi mângâie),
cum vă doream, (sărută pe cel mai ma-
re). Pe tine — O! Cât (sărută pe cel
de al doilea) Cât — Cât și pe tine! (săr-
ută pe fiica sa). Dar pe tine? Aș avea
oare graiu să-ți spun?

INTAIUL FIU. — Tată, te obosești
insă...

DANTE. — Nu, rău nu-mi face — bine,
da.

AL II-LEA FIU. — Ori cum... cred...

DANTE. — Crede ce-ți spun eu, —
sunt odihnit — vindecat. Venirea voas-
tră a făcut minunea. Impărăteșe ca a-
cum n'am dormit de mult — de când
eram copil — dacă am fost copil vre-o
dată. Gândiți-vă: trei ore de somn în
șir — și de somn liniștit — dulce glumă
e asta?... legănat de aripi, sărutat de a-

ripi... O! și într'un vis pe care nu-l mai
țin minte! dar a cărui frumusețe, a că-
rui lumină îmi umple încă sufletul... —
Cuvintele pe care le-am auzit apoi —
Vai! de ce nu le știu? Sunetele lor se
deșirau de pe o cordea de aur și cădeau
unele după altele ca niște mărgăritare,
iar armonizându-se întocmeau ca un
cântec. O! și ce cântec? Al însuși celor
șase tertete de pe urmă ale epopeiei
mele... In sfârșit... Ce e de făcut? Sune-
tele vorbelor nu mi-au rămas în minte...
Mi-a rămas numai ca un parfum al
lor... Și cu toate acestea, ceva îmi spune
că ele nu pot să fie stinse de veci — căci
s'o știți, copiii mei, cântecul vine de sus,
dela Zei. Cum mi s'a desvelit taina, e
greu să vă spun, dar tot o să încerc...
(mângâie pe unul din copii). Chipul tău
nu s'a schimbat mult... (mângâie pe ce-
lalt). O, nici al tău! — (Mângâie pe fiica
sa). Al tău și mai puțin. (În vremea a-
ceasta copiii lui Dante s'au lăsat treptat
în genunchi împrejurul lui) — O să n-
cerc dar, deși e mult de atunci.
— Știu eu câți ani aveam? Cinci-spre-
zece, șapte-spre-zece? Poate mai puțin,
dar peste șapte-spre-zece, nu, și... copi-
lărie curată... într'o noapte m'am deș-
teptat din somn în hohote de plâns, iar
când mi-am reluat firea știam doar a-
tât: că-mi vorbiseră glasuri dumneze-
ești și că numai ciuda că nu țineam
minte spusele lor, îmi smulseseră la-
crămile.

Ce este însă ciudat de tot, e că, târ-
ziu — la începutul vremei când înce-
pusem să mă duc din cerc în cerc spre
locul chinuitor de veci și când terzet
după terzet se înșiră cu înlesnire sub
pana mea, nu știu de ce-mi veni gân-
dul că nu le scriu eu — care să fie a-
cest mister copiii mei? — și că vorbele
ce isvorau de sub pana mea și ca dela
sine meșteșugite în versuri, mi-ar fi su-
flute de altcineva în auz — de un alt-
cineva care nu eram eu, dar care putea
prea bine să fie cel din visul meu de o-
dinoară — chiar el — chiar el care mi
le înolia în minte și că...

INTAIUL FIU. — Cum te obosești,
tată.

INMORMINTAREA LUI CHRISTOS
din Triodul Pentecostar slavonesc (1550).

DANTE. — De loc. — Dacă vă spun că sunt vindecat. — Dar să vorbim de voi — de numă voastră — de Genuna Donati pe care ați făcut bine că ați iubit-o. — Cele care s'au petrecut între noi nu vă priveau. Genuna a fost o femeie cum sunt puține: Demnă și de iubire și de respect.

Putea însă să mă înțeleagă? Eram însurat cu alta — cu o nălucă... Eu am fost vinovatul.

Și, poate nici eu: Nimeni nu poate să fie de cât ce este. Ea, co-a fost — eu, ce sunt...

FIICA LUI (mângâindu-l). — Destul, tată, te rog.

INTAIUL FIU. — Ți s'a aprins din nou obrazul.

AL DOILEA FIU. — Și mâna îți arde iar...

DANTE. — Bine. Mă liniștesc. Cât despre sănătos — uități-vă la mine... (se scoală fără șovăire). Iată: slăbiciunea mi s'a dus... Nu mai sunt înfriguratul pe care l-ați găsit. (Dante se mișcă în timpul acesta cu siguranță printre copiii lui). El se duce apoi spre colonada ce da spre mare). Puteți prin urmare să nu mai aveți teamă. vedeți singuri: Nevoie n'am de sprijin. Puterile mi s'au întors (se oprește lângă coloană uitându-se spre mare).

(Efect de lumină roșie)

În ce glorie apune! și ce frumoasă e marea — viața! și cum amândouă au să se ducă odată cu el, să se înnece în întineric, să nu mai fie. — Da. — Dar și cum are să renască și el și totul — mâine. — Ați auzit, copiii mei — mâine! — Căci orice azi are un mâine — îl are să n'o uitați.

(în extaz)

Marea! Soarele! Viața!

(cu liniște către copiii lui)

Și acum am, să vă rog și eu ceva.

(se aude sunet de clopot ce chiamă la masă).

— Tocmai la asta mă gândeam: Clopotul chiamă la masă. — O mulțumire — o mare mulțumire faceți-mi-o... Voi sunteți oboșiți, veniți de pe drum, sdruncinați de emoțiuni... duceți-vă fără grijă la masă — fără nici una. Mai e în sfârșit și altceva și am să v'o mărturisesc: vroii să mă reculeg — să rămân singur — așa sunt poeziile... duceți-vă fără, fără nici-o grijă (li duce binisor spre galerie). — O voiesc — sunt bine — cu totul.

(după ce dispar)

Singur încă odată.

(ducându-se spre colonada din dreapta) în fața mării, a soarelui, a cerului.

SCENA VI.

Dante, Umbra Beatriciei.

BEATRICE. (apărând în stânga lui). — Sorele acesta, Dante, marea dinaintea căreia te afli, și ce e așa de frumoasă, cerul spre care ridici ochii și ce-ți pare așa de dulce și de adânc, ce te farmecă atâta, nu sunt iubitul meu, decât umbre searbăde pe lângă frumusețile neînchipuite pe care le văd alți ochi — pe care eu din lumea mea le văd — ce sunt în mine — și pe care le vei vedea și tu — ce vor fi și în tine.

DANTE (deșteptându-se ca dintr'un vis). — O! Beatrice — tu?

BEATRICE. — Eu — da totdeauna eu — eu care nu mai sunt, și tocmai pentru aceasta sunt — căci nu trăiesc oare acum în tine mai mult ca oricând?

DANTE. — Nu, Beatrice, tu ai fi fost aceeași pentru mine chiar dacă ai fi rămas printre ființele pământeste — mai mult poate...

BEATRICE. — Nu, prea iubitul meu, nici eu, nici vre-o altă femeie n'ar fi fost pentru Dante decât ce-a fost soția lui — una sau mai multe alte Genuna Donati. Nimic mai mult — nimic mai mult — mai puțin poate.

Cântecelor

În umbră de pădure licurici,
— O, cânturi dragi crescute 'ntre zăbrele—
Voi mi-ați împodobit un cer cu stele
Și v'ați pierdut, în umbra deasă, mici,
Cu visele și gândurile mele.

Și stați așa, comori ascunse 'n lut
Vrăjite de zeiască armonie
Și nimenea pe lume nu vă știe
Și nimeni, poate nu v'a cunoscut
Atât de 'ndurerata melodie.

În voi o lume-am vrut să investimânt,
Dar lumea 'mi pierde 'n voi neînțeleasă—
— O, soarta mea și-a voastră-i nemiloasă.
— Ca voi o licărire și eu sânt
Și tutror uitarea ne e casă.

Dar, poate cerul bun s'o îndură,
Din moartea mea un cânt să se respire:
Va plânge'n el o șoptă de iubire
Și eu din noapte'mi mă voi bucura
Că-am mai trăit o clipă 'n amintire.

EUGEN VICTOR

DANTE. — Nu, prea iubită mea, tu n'ai fi fost o Genuna Donati.

BEATRICE. — Aș fi fost o femeie ca toate — iar dacă nu ca toate — o faptură supusă tuturilor legilor vieții pământeste. Trecearea unui nor pe cer, ploaia, căldura, frigul, dorințele, ispitele — mai puțin de-atâta — un sgomot, un sunet prea ascuțit sau prea aspru — mi s'ar fi răsfrânt în suflet ca într-o oglindă, mi l'ar fi întunecat — m'ar fi făcut rea, posacă, cicălitoare — și ce-aș mai fi fost eu atunci pentru tine? Și, iar, chiar dacă aș fi urmat să te iubesc, aș mai fi fost iubită de tine?

DANTE. — Te-aș fi iubit și atunci, Beatrice, și-o jur!

BEATRICE. — I-ai mai jurat, și Genunei Donati. — Dar eu nu m'am măhnit — căci ceva în mine îmi spunea că n'o vei iubi... O! Cum nici pe mine nu m'ai fi iubit — iar pentru ca să fii al meu în eternitate — și numai al meu, — m'am desbrăcat de haina trupească.

Așa te-am iubit eu Dante. Căci afl'o: nu boala m'a doborât. Eu m'am lăsat să mor. Căci trebuie să știi, prea iubitul meu, ce nu știu ceilalți oameni.

Nimeni nu moare de cât atunci când vrea, și nu e om care să nu vrea să moară când nu mai are dorința să trăiască.

DANTE. — Dar eu, de ce mai trăiesc încă, Beatrice?

Mai este vre-o dorință în mine?

BEATRICE. — Mai este una. Nu ți-ai sfârșit poema.

DANTE. — E adevărat (meditație). Cele șase terzete...

BEATRICE. — Și pentru aceasta te mai răpește soarele pământesc, cerul acestei vieți ce-ți pare așa frumos încă, marea...

DANTE. — Dar ce vezi tu Beatrice, în viața ta de dincolo, de accasta, spre a-mi vorbi mie astfel?

BEATRICE. — Un soare ce n'are margini. O lumină ce cuprinde în ea nesfâr-

Milton, după ce orbise, s'a însurat pentru a treia oară cu o femeie foarte frumoasă. Într-o zi, un prieten îi spune că femeia lui e un trandafir.

— Așa e, răspunse Milton, nu știu asta după culoare, dar am aflat-o după spini!

Antoine, celebrul regisar, strigă unei artiste bătrâne care repeta pe scenă:

— Nu așa, doamnă! Nu știți cum se urcă o scară!

La care primi următorul răspuns:
— Domnule sunt de 32 de ani de când lecuesc în catul al șaselea!

Tristan, Bernard își defiiu într-o zi precum urmează situația sa față de feciorul său din casă:

— Deosebirea 'dintre stăpân și slugă constă în aceea că amândoi fumează aceeași calitate de țigări, dar că numai unul le plătește!

Voltaire, întrebă într-o zi pe un tânăr, ce profesie vrea să aleagă.

— Medicina, răspunse tânărul.

— Cu alte cuvinte, răspunse Voltaire, vei experimenta cu materii necunoscute, pe un corp necunoscut!

Dante, fiind numit ministru plenipotențiar la Roma de către Senatul din Florența, nu se putu decide dacă e mai bine să plece sau nu. La un moment dat, exclamă:

— Cine rămâne aci, dacă plec eu? Cine pleacă, dacă rămân aci?

Lord George ținea un discurs electoral, când o cărămidă sbură prin fereastră și căzu la picioarele tribunului. Fără a se turbura, exclamă:

— Acesta e unicul argument al adversarilor mei!

RUD. A. KNAPP

șitul și ce e întineric pentru ochi omenesți, și aud un graiu ce e tot lumină și ce e și cântec și mângăiere — un graiu din care es toți florii și toate cugetările și simțirile omenesți, iar extazul în care mă duc e al neînchipuitelor plăceri și pentru el nu e nici timp nici loc, prea iubitul meu...

DANTE. — O lumină ce e întineric pentru ochi omenesți.

(se duce spre masă)

O lumină ce este și văzută și auzită, o lumină ce este graiu, cântec, mângăiere; din care ies toți florii... (Către Beatrice). — Beatrice, mai vorbește-mi...

BEATRICE. — Nu; îți va spune în curând gândul tău ce mai trebuie să știi. (Beatrice dispore)

Beatrice! Beatrice! (se uită împrejur). N'o mai văd.

(Se așază la masă. — Meditativ ia condeiul și o hârtie — scrie —)

„Lumină ce...

SCENA VII.

Dante, cei doi fiu.

AL DOILEA FIU. — Tată!...

INTAIUL (către al doilea). — Pst!

DANTE (cu condeiul în mână, cu capul sprijinit în palmă). — Lumină ce...

INTAIUL FIU (către al doilea). — Să ne retragem. — Își scrie terzetele.

Finele actului al II-lea

ALEXANDRU MACEDONSKI

Legenda dragostei neprihănite

de DESIDERIU SZABO

Giovanni Molineri era fierar. Flăcău cu pasul îndesat și pumnul dur. Ziua întregă scânteia fierul, și după dilatarea ochilor lui mari se vedea, cu obișnuia zile de arădat să privească în para focului. Graiul lui Giovanni era munca, și în afară de umbletul mâinilor, rostea puține cuvinte.

Doar dimineața și seara Giovanni își tremura buzele. Dimineața, când soarele plutitor spunea lumii: — oameni buni, veniți să trăiți, ziua de azi este vrednică să fie trăită, mai ales ziua de azi, veți vedea; — și când dimineața răsuna în sutele de clopote ale orașului, ca o chemare de dragoste: Giovanni se spăla și se ducea în colțul chiliei curate. Acolo stătea Crist, cu cele cinci răn' sângerinde, răstignit pe crucea strălucitor de frumoasă; acolo, lângă El, sta Maria, mama Lui, în vestmânt albastru, cu inima aprinsă. Giovanni ingenunchia și din adâncul sufletului său se înălța un imn adânc răsunător, ca răsufletul larg al unei jertfe fericite. Până sus în bolta casei, până la bolta crengilor, până sus la bolta albastră a mării iubiri aerul se umplea de inimă omenească. Și sus în Rai îngeri buclăți, cu mânuțelile împletite, rugară pe Maria: — Maria, du-te la noastră mamă, hai să mergem, jos, să ascultăm pe omul acesta bun.

Maria porni și în urma mantelii sale albastre, strălucitoare, se rostogolea carnea răzătoare a copilor-îngeri. Soarele îi scâldea în razele lui, și răscolile lor dulci scâlțiau în aerul dimineții. În urma cetii fericite sburau porumbeii cu aripel albastre și paserile finuturilor depărtate. Și Maria și îngerii se lăsară, cu o furișare nevăzută, în casă, iar porumbeii și paserile străine se așezară pe strășină și cântară un cântec minunat și nemai-auzit.

Giovanni nu observă nimic, ingenuchie și își fărâmiță sufletul în imnuri nespuse de înflorite și de bune. Și alături ingenunchie mama lui, o femeie bătrână — bătrână, care demult nu mai vedea, nu mai auzea, și cărei chiar și glasul i s'a stins în scurgerea timpului; dar în sufletu-i veșnic ea pipăia mereu glasul copilului ei și își mișca buzele în tremurarea rugilor de preamărire. Și pe amândoi o mare căldură îi contopi într-o aceeași iubire, și inima tânără a lui Giovanni și dragostea bătrânei devenea o iubire nesfârșită. Și sus în aer, ca în fum înălțat de tămâie, trona Maria; și micuții îngeri se bălăceau în sunete, ca trupurile crude ale pruncilor în apă călduță. Râdeau spre Maria, care surâdea:

— Ce băiat bun e Giovanni ăsta și ce simplă și de treabă femeie e mama lui.

Apoi Giovanni lucra toată ziua. Bătea fierul și fierul scânteia ca ochiul iadului. Bătea, parcă ar fi bătut un vrășmaș vechiu, care îl urâște, îl tulbură și îl minte. Și nu mai era deosebire între el

Desideriu Szabó este fără îndoială cel mai artist dintre scriitorii unguri ai generației noi. Mănuște limba ungară așa cum a învățat dela marele său maestru Ady, și îi dă inflexiuni și posibilități de exprimare pe care nu le avea înainte. Uncori îți pare că a reușit să-i împrumute calitățile limbilor neolatine. Atitudinea cinică ocolindă în opera lui, arta scrisului și viața plină de contradicții pe care o duce au făcut pe unii să-l numească un Wilde maghiar. Omenescul din cărțile lui este adânc și totdeauna general.

și munca lui. Erau o voință singură, cinstită.

Când soarele cobora și lucrurile isprăvite aduceau seara, când cele o sută de clopote plâneau înaintea nopții, ca o mare neliniște omenească, Giovanni își spăla mâinile, își ștergea funinginea de pe fața lui frumoasă și tânără și iarăși ingenunchia în colțul chiliei curate. Și mama lui ingenunchia iarăși lângă el, ca să scoată cu viața ei bătrână ruga fiului, și ruga fiului se înălța din nou ca o pasăre odihnită. Maria, îngerii și blândețele paseri ale aerului ceresc coborau iarăși să se scalde în baia curată a scrii. Și visurile lui Giovanni erau curate ca de-o mare lumină și se cufundau în neprihănita odihnă a trupului, ca lumina lumii în apa de argint a pârâului.

Bun era Giovanni. În mâna întinsă spre el, punea pomană, de pe spatole garbovit al femeilor bătrâne lua povara pe umerii lui, drumeșilor veniți de departe le deschidea ușa și lacrimile isvorâte le ștergea cu vorbe bune. Căci sufletul lui vedea ficcare suferință și nenorocire pe aceiași față, pe fața care îl privia de pe crucea strălucitoare.

Într-o Duminică dimineața Giovanni se duse la biserică. Tot atunci se duse

la biserică și Romarina, fata celui mai bogat brutar din oraș. Ochii lui Giovanni se deschiseră din rugăciune, și văzu pe Romarina și prin ea văzu propria sa tinerețe, acum înăiaș dată, dintr'odată, așa cum după o perdea căzută ar fi văzut un trup tânăr, gol, strălucitor.

II

Micuții îngerași deschiseră och' mirați în cerul de primăvară. Soarele plutea pe lucitoarea apă a cerului cu vântrelele desfăcute și cântecul lui Giovanni nu venea, nu mai venea. Clipeau mirați spre Maria, apoi priviră unii în ochii celorlalți. Dar Maria tăcea și nici ei nu îndrăsniră să vorbească. Poate că Giovanni e bolnav — își sopti șieși unul dintre ei. Poate e osteuit — gândi un altul. Și fiecare mică mămioară tertă pe Giovanni.

Dar veni și seara și cântecul tot nu-i chema. Îngerii așteptară — așteptară și priviră lung în jos, prin ferestrele aburite ale cerului. Dar cum toată ziua se sbeguiră cu raze tinere, și cum primăvara cea veșnică îi obosi, adormiră în poala caldelor tușișuri ale Raiului, și nu spuseră un cuvântel Mariei.

A doua zi dimineața iarăși așteptară zadarnic cântecul. Acuma erau murmur pe buzele lor bosumflate și sub micile lor bărbii îmbufnate tremura plâns înghițit. Așa sorbiră cafeleța cu lapte, unora chiar cornurile calde și bune li se

Ultima clipă

Demult, o roade-un vierme-ascuns, încet, încet...

Și umbre negre împrejur coboară,
E palidă și simte c'o să moară
Și-un gând acum o chinăște, un regret.

Cât l-a iubit de mult! Și el, blândul poet,
Azi unde-i oare? Singur e? Ușoară,
Diafană — din viața-i de fecioară —
Răsare, floare tristă, al inimii secret:

Iubirea. Ar vrea acum să-l aibă-aproape:
Ideal, în el iubirea s'o îngroape,
Și inima-i svăcnește cu putere...

L-aude, l' vede... scarbădă părere...
E suflul morții și ea încet se duce;
În urmă: mormânt adânc, o strămbă cruce.

AL. T. STAMATIAD

B A T R A N I I

Iar s'au certat bătrânii — dela cărți
Pentru'un valet trecut ca fată,
Și-acum bătrânul râde sub mustăți,
Bătrâna-i tare supărată.

În totdeauna au sfârșit așa
Și veșnic ea pierdu la tabinet
Cu încrederea-i prea mare și încet,
Își pune ochelarii să vadă încodată,
Cu-adevărat de-e valet sau fată.

De mâniașă ce-i, se uită 'n altă parte;
Bătrânul rușinat citește-o carte
Și tace ca un fur ce-a fost surprins,
Și totuși nu vrea să se dea învins!

Într'un târziu bătrânii s'au apropiat
Și amândoi privesc înspre băiat
Ce scrie într'un carnet îngălbenit,
— Crăciunul meu e-atât de liniștit! —

Și peste umărul lui aplecași
Bătrânii își strâng mâna împăcași...

IANCU VĂCĂRESCU

1792 — 1863

înturnau prin gură. Dar îi chema un soare nou de primăvară, noi raze și potirul desfăcut al altor flori, și se mângâiără astfel prin pajistile cerului. Scara nu se auzi cântecul și acumă chiar fața Mariei se întunecă.

În dimineața celei de-a treia zi micile șuvițe-buclate se agitau mâniașe și asemenea învățăceilor, cari au primit de învățat o lecție prea mare, ridicară spre Maria degete pârâtoare.

— Ce voați? — întrebă Maria și în glasul ei era tristețe.

— Sfântă Maica Domnului, vezi, vicleanul ceta de Giovanni nici azi nu cântă. Te-a părăsit, și a uitat de cele cinci răni ale Domnului — se plânse unul.

Ingerii murmurară cu glas tare :

— Nerecunoscătorul !

— Ereticul !

— Pedepsește-l !

— Bate-l !

— Să mergem să-l judecăm — zise Maria — și spusa ei se pierdu în adâncimile cerului ca un tunet gren.

Porni Maria și în urma ei totul mâniaș al ingerilor fremătă, ca freamătul pădurei tinere, ca o vijelie de primăvară. Cum fulgerau în sborul lor prăvălitor prin primăvară, de pe vârful unei stânci singuratică îi zări un corb. Se înalță și plută pe aripile-i grele, întunecate, după cârdul strălucitor.

Ajunseră în chilie. Bătrâna femeie sta fugenunchiată acolo, în fața Mariei cu haina albastră; glasul buzelor ei moarte murmură veșnică rugăciune, ochii stinși priveau inima sângerândă, urechile ei surde își prelungiră tăcerea în veșnicie. Dar fiul ei nu era acolo, lângă dansa. Pe măsuță aștepta o ulcea cu smântână, și un îngeraș își vârî în ea degetul pe furis. Prin fereastra deschisă spre grădină, năvălea primăvara și cântecul trandafirilor și muzica firelor de iarbă.

— Să mergem în grădină — zise Maria.

Și ceata suprapământescă sbură în grădina trezită și sub sborul ei florile se pleacă, așa cum se închină fecioarele înaintea altarului. Ajunseră în fundul grădinei, unde în ploaia de soare sta un mic umbrar acoperit cu trandafiri. Buzele ingerilor amuțiră într-o aceeaș scandalizare, își acoperiră ochii cu mâinile, dar printre degetele grăsuțe furiașu priviri mâniașe și curioase, ca atunci când un copil vede pe un altul mâncând dulciuri oprite.

Printre rozele roșii și printre ochii deschiși ai florilor steteau goi Giovanni și Romarina. Erau îmbrășișate, cu buzele îmbinate într-o sărutare; cele două trupuri tinere și frumoase în sărutul lor păreau două râuri de raze topite unul într-altul. Steteau nemîșcați, dormiau, și totuș trupurile lor erau o năvălire vie a năzuinței de îmbrășișare. Ochii Mariei fulgerară și ingerii îngălbeniră. Corbul se așeză pe un plop și concăni ca un gferier la judecată. Ingerii ațâțați tunau cuvinte de mânie :

— Vezi, vezi, pentru asta te-a părăsit.

— Desfrânatul !

— Necredinciosul !

— În focul cel de veci cu el !

Maria deschise buzele, era aproape gata să rostească judecata, al cărei fiecă cuvânt înseamnă un veac de chinuri în focul iadului. Dar copaci se mișcă, florile se legănară, firele de iarbă clătinau capetele, vânt ușor răscoli toată grădina, și această involburare primăvăratică aruncă în ochii ingerilor mâniașii neaua pestriț și petalelor roșii albe și liliachii; parfumul, cântecul, dorința îi învăliu ca vârtejul unei ape repezi. Maria își întoarse privirea spre grădina în primăvară.

Mai și sărutări era lumea întregă. Glia fragodă îngroșă cărnurile verzi, în spuză reavănă a pământului găze mici

Influența franceză introdusă în Principatele -Române încă din veacul al 18-lea, prin traduceri și pe altă căi cunoscute, începe să exercite o înrăurire asupra literaturii românești numai la începutul veacului al 19-lea. Scriitorii francezi traduși cu multă sârguință „în orele de zăbavă” de cutare boer de țară, nu erau printre cei mai de seamă și cu toată insuficiența culturii literare din acea vreme, ei nu puteau găsi nici un răsunset în sufletul modestilor literați români.

Veacul al 19-lea însă aduce o schimbare. Acum încep să scrie câțiva scriitori care își făcuseră studiile în străinătate și cunoscuseră acolo pe cei mai populari scriitori ai Apusului. Desigur că acei scriitori erau romanticii, al căror curent literar atrăsese atenția întregii lumi civilizate. Școala clasică franceză, dela care ar fi învățat multe lucruri bune, scriitorii noștri, era pe acea vreme demodată. Epoca ei de înflorire, veacul al 17-lea și o parte din veacul al 18-lea, nu putea găsi ecou în literatura contemporană românească preocupată numai de lucrări istorice și de traduceri bisericesti. Pe lângă aceasta mai erau și alte cauze de ordin politic, gradul de cultură a societății, etc., care nu îngăduiau ca o influență literară așa de superioară cum era aceea a clasicismului francez, să poată pătrunde în principatele dunărene.

Veacul al 19-lea aduce în Principate pe Lamartine, Victor Hugo, etc. dar și pe câțiva scriitori clasici: Molière, Boileau, Racine, etc..

Din acest din urmă, cunoscutul boer Iancu Văcărescu, crescut în tabieturi orientale și sub isonul poeziei decadente grecești, traduce cu mult succes, tragedia „Britanicu”.

Este interesant de observat la acest scriitor, influențele literare exercitate asupra spiritului său.

Deoparte literatura grecească din vea-

se îmbrășișau. Tremurarea zămbitoare a frunzelor verzi era mișcarea năzuinței spre săruturi a unor trupuri mici. Trandafirii în dorul lor discret după iubire, cântau continuaarea veșnică, și un uriaș cărbuș pântecos s'a îmbrășișat cu tovarăsa lui într'un lung sărut diform și se iubeau cu atâta grije: se vedea, că pentru ei era de mare însemnătate, ca să mai fie pe lume și cărbuși mititel. Mugurii ramurilor se întindeau în aerul îndrăgostit, ca niște mici dorințe bărbătești și sărutare ofcrite erau gura deschisă a florilor. Gângania cânta gânganiei epitalamul sărutării și atom atomului, și grădina întregă era armonia răsunătoare a sărutului. Moartea, totdeauna gata, îngălbeni în lucruri: carne vie, dorință goală, viitor preamărit în cântări era totul. Maria rămase pe gânduri. Răsfățații ingeri o trăgeau mereu de mantie, parcă ar fi cerut dulc'uri :

— Judecata ! Judecata !

Se iscă iarăș vântul și persicaii își scuturară petalele purpurii pe mantia albastră a Mariei. Vântul aduse parfumul tuturor florilor, melodia tuturor sărutărilor, cântecul tuturor doimțelor. Maria privea, parcă ar fi căutat cuvintele unui cântec nemaiauzit demult — demult, și îi părea așa de cunoscut graiul aromei ce se înalță din pământul înrouat, Zămbia, glasul îi era iertare nesfârșită și cuvintele ei parcă ar fi fost paseri neîntoarse de departe, Zise :

— I Și eu am fost cândva fiica pământului, copii.

Trad. de IOAN LUPU

cul al 18-lea cu toate scăderile ei cunoscute, de alta literaturile franceză și italiană cu scriitorii lor cei mai de seamă și în sfârșit literatura națională sau mai bine zis populară, reprezentată pe acea vreme de lăutarii țigani, i.ubaduri nenorociți oploșiți pe la casele boerești.

IANCU VĂCĂRESCU

Iancu Văcărescu a luat din toți câte ceva, pentru a-și putea desăvârși opera sa, care poartă în acelaș timp și pecetea unei originalități modeste, dar sincere.

A fost un produs al mediului care l-a născut, căutând totuși să se emancipeze de el și să se împue prin ideile sale noi.

S'a născut, după ipoteza autorizată a d-lui G. Bogdan-Duică, la 1792. La vârsta de 12 ani pleacă la Viena, unde a stat probabil vre-o șase ani. Acolo are prilejul să facă cunoștință din nime cu vestiți poeți italieni sărbătoriți la curtea imperială: Metastasio, etc... și din opera căruia traduce mai târziu. S'a spus că de acolo ar fi plecat pentru câțva timp la Pisa în Italia.

Reîntors în țară este surghiunit din București din anumite cauze, desigur din pricina firei sale independente care nu putea să se adapteze ușor cu viața umilitoare de pe acea vreme.

În 1816 este numit ispravnic la Târgoviște.

În atmosfera liniștită din acest oraș, începe Iancu Văcărescu să-și aștearnă pe hârtie primele inspirații poetice, bine înțeles de natură erotică. Peste doi ani, prin 1818 revine în București.

Aici a putut să exerce o influență politică și culturală asupra contemporanilor lui înculți, bucurându-se de o trecere mare pe lângă stăpânitori, dat fiind numele familiei sale.

Să știe care a fost sprijinul lui la înființarea școlii lui Gh. Lazăr.

Revoluția dela 1821 îl silește, din cauza prieteniei sale cu Tudor, să fugă în Transilvania la Brașov, unde a stat mai mult timp. Acolo în cercul unor prieteni, și-a făurit boerul muntean, planul unei organizații independente a țării sale unite, pe care dacă n'a putut să-l realizeze, a încercat însă, de câte ori avea prilejul, să și-l manifesteze contra adunării rușești din 1831, generalul Kisselef îl exilează la o moșie Moțăeni (Dâmbovița) sau la Câmpulung. Acolo a stat vre-o șase luni.

Activitatea lui Iancu Văcărescu a fost

foarte rodnică și diversă. El a contribuit la clădirea teatrului, a prezidat, Asociația literară întemeiată la 1844, a sprijinit și ajutat cu îndemn și multă dragoste începuturile literare ale scriitorilor tineri de pe acea vreme: Eliade, Gr. Alexandrescu, Cârlova etc. care aveau un deosebit cult pentru acest boer ce se în-deleatna și cu literatura.

A murit în anul 1863 la 3 Martie.

Panegericul lui Eliade ținut la înmormântarea poetului a fost cel mai frumos prinos de recunoștință din partea celor care l-au cunoscut și au avut fericea să se folosească de inteligența acestui boer.

Prin opera sa poetică, destul de modestă ca valoare literară, Iancu Văcărescu, a fost precursorul unui curent care va ajunge prin talentul lui Cârlova și Alexandrescu la o încheiere sigură și bine cunoscută.

În cunoscuta poezie „Primăvara Amorului”, I. Văcărescu ne-a dat primul pastel din Muntenia și tot aici apare pentru prima oară sentimentul trecutului glorios al neamului păstrat în ruine; sentiment desvoltat mai târziu de Gr. Alexandrescu, Eliade, Cârlova etc.... Dar despre acest fapt destul de interesant voi avea prilejul să vorbesc mai pe larg în altă parte.

Sentimentul național a fost și mai bine concretizat în vestita lui poezie „La pecețea țării” scrisă în 1818.

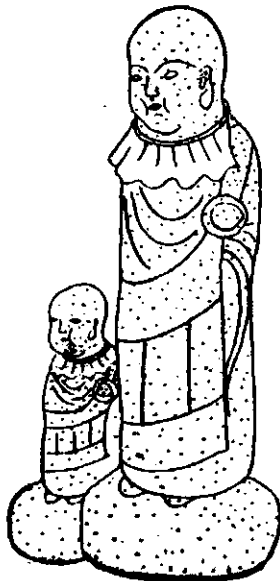
În afară de sentimentul național și erotic I. Văcărescu abordează și genul satiric; iar uneori și preocuparea filosofică cum este în „Ceasornicul îndreptat”

Ținând seama de influențele literare străine cum și de aceea a poeziei populare, poetul Iancu Văcărescu, a realizat la începutul poeziei românești, câteva încercări demne oricărui poet de talent.

GIL. CARDAS

A. — OPERA, EDIȚII:

- 1) Rasin, Britanicu, traducere, Buc. 1872, Ed. II Buc. 1861.
- 2) Poezii alese, Buc. 1830.
- 3) Regul, tragedie din limba germană, Buc. 1834.
- 4) Ermiona sau mireasa lumii cealalte, tragedie, traducere din nemțește de la Ciegler, Buc. 1834.
- 5) Grădinarul orb sau aloiul înflorit, traducere din Kotzebue, Buc. 1836.
- 6) Napoleon la Șoen Brun și Santa Elena, Buc. 1847.
- 7) Colecții de poezii, Buc. 1848 (Sunt și de-a celorlalți Văcărești).
- 8) Poezii edit. de Alexandru Odobescu, Buc. 1878.
- 9) Poeziile Văcăreștilor în „Bib. Rom. „Socec” Buc. 1908.

ESOP

Trei acte în versuri de Théodore de Banville

(După ce ca sftenic al regelui Cresus, a așezat țara pe temelii sănătoase, după ce cinstea lui a eșit curată din calomniile asvârlite în față-i tocmai de aceia cari erau plini de toate păcatele cu cari acuzau, Esop cere regelui său voia să plece de la Curte, într'o atmosferă mai curată, — făcând și sacrificiul de a se despărți — în folosul monarhului său — de prietena lui de zile bune și zile rele: Rhodopa).

Act III. — Scena VI-a (finală)

CRESUS, ESOP, RHODOPA

ESOP (cu insistență rugătoare.)

De cea din urmă oară încercă-a mă înțelege:
Mi s'a ncheiat chemarea, te părăsesc, o, Rege,
Într'un deșert sălbatec, de stânci adăpostit,
Căci nu-i așa? Cu cinste, sunt slobod, însărsit!
Voi merge bând din apa ghezoaselor cisterne,
Voi odihni pe paturi de piatră, prin caverne,
Și voi găsi pe drumuri înguste, cum doresc,
Un pisc golaș și virgin de pasul omenesc,
Acolo unde aprig domnește numai fiara.
Ce prada când și-o prinde își încordează ghiara.
M'oi mângâia cu spinii, măcieșii și răsuții
Știu cum sunt curtizanii! — Vreau fiarele pădorii.
Simțit-am în cocoșe și unghia lor, și ura
M'au lingusit — și astăzi mi-e strepezită gura!
Mai schimb un cânt molatec ce sângele-mi înaoac,
Pe urletul sălbatec din munți, când vin șuvoac...
Adio....

CRESUS (cu prietenie)

Nu, tu nu poți să pleci. Căci vezi, furtuna
S'a dus! A mea putere și glasul tău, sunt una.
Asemeni unor tigrii sunt curtizanii? Da,
Așa-i, dar am nevoie de cuminția ta.
Rămâi aci! Ia fața mulțimii fermecate
Voi năpoia orgoliul vieții insultate.
Da, vei putea păstrându-ți iar treapta orbitoare,
Să mi te-așezi la poale, — când regi stau în picioare!
Te fac la fel cu cei mari! De-acuma, liber ești.
Îți dau ce vrei, — dar numai să nu-mi ceri să trăiești
Cu lupii și cu spinii deșertului, Te-ascult.
Ce vrei să-ți dau?

RHODOPA

O! Rege, îmi pare dai prea mult!
Căci ce-ar vrea înțeleptul sunt eu, și nu greșesc:
El mă iubeste pururi.

CRESUS (sombrou)

Și tu?

RHODOPA

Eu? Il iubesc.

CRESUS

Ah! Il iubești?

RHODOPA (privind pe Esop.)

Da.

CRESUS (furios se plimbă cât-va timp)

Bine. — Să tremure atunci!

RHADOPA

Nu! Moartea nu nspăimântă pe sclav, nici chin, nici mușci!
De mult înfruntă dânsul pe-această rea căfea.
Deci, dacă vrei, — ia-i viața, dar ia-o și pe-a mea,
Și ceasul morții, dulce va fi pe-a groapei muche.

CRESUS

Așa, primesc.

ESOP (regelui)

Mă lasă să-i spun eu, în genuche.
(în genuche, apoi se întoarce cu fața spre Rhodopa)
Rhodopa, ce fi-e'n suflet, nici sufletul nu știe,
Căci râvna care-ai pus-o să-mi aperi viața, mie
Și care pentru sclavul lovit se deștepta,
Nu, nu era iubirea, ci însăși mila ta!
Ast chip, pe care cernul urgia și-o brăzdează,
Iluzia-ți divină și-l idealizează!
Azi, de-am porni, în voe, sub cernul luminos,
Tu m'ai vedea odată așa cum sunt, hidos,
Ursit să stau în umbră ca după o perdea;
Dar cecece mândria-ți de sclavă nu vedea,
Tu liberă, vei crede... și-l vei iubi nespus
Văzându-l cât de mare-i și cât fi-e de supus.
Stăpânul plin de slavă ce mâlnile-ți întinde!
De'n adevăr, cu mintea tu ai putut cuprinde
C'ai fi putut vre-odată să-mi implinești dorința,
Supune-te Rhodopa, și fă-mi acum voința.
(se ridică)

PAGINI ENGLEZE

Poezie engleză tradiționalistă

Poezia engleză rămâne încă profund tradiționalistă. Se poate asemui unei case de țară, pierdută în liniștea și pomel, podidită de pasări, și pentru care zarva orașului e un basm. Curente expresioniste, dadaiste, integraliste nu o ating; și celor câțiva poeți francezi de azi ale căror specimene de versuci, F. S. Flint le comenta în Octombrie 1919 în revista de avangardă *The Chapbook* — răposată sub povara noulăței — tinărul critic nu era în stare să le opună niciun semen niciun echivalent indigen. Un *William Turner*, poet divers, cronicar muzical și aspirant la îndrăzneală glorie dramatică ar putea aduce cu Cocteau, însă un Cocteau pus sub interdicție, minor și provincial.

Nici vechii simbolisti n'au lăsat arme. Școala „estetică”, precum vroia să o reabiliteze, numind-o, *Walter Pater* în cele trei faimoase eseuri („*Aesthetic Poetry*”) și care apropia pe *Yeats* de *Oscar Wilde* și pe ambii, de *Ernest Dowson* — le pauvre *Lélian* al Angliei — *Lionel Johnson*, *John Davidson*, *Arthur Symons*, moștenea curentul, artistic mai mult decât literar, dela *The Yellow Book* (Cartea Galbenă), revistă repauzată la finea lui 1895 — când, coincidență semnificativă, se da tocmai curs procesului lui *Wilde* și trecea în 1896 la revista *The Savoy* (Savoia) a lui *Arthur Symons*. Incheșată și afirmată acolo cu nume nouă această școală nu avea să lase posterității decât un singur nume mare și acela al unui artist, genialul „visionar al răului”, desenatorul *Aubrey Beardsley*, care, la critici recente dă chiar denumirea epocii (cf. *The Beardsley Period*, *Osbert Burdett*).

Poeticește curentul — simbolis. în primele surse și apucături — va deriva curând în școala irlandeză a lui *Yeats*, ale cărei două mari aporturi la literatura vremii, streine de dogma franceză a vagonului sugestiv, a versului liber, amoralității decadente, și reținând din „principiul artei pentru artă” numai cultul frumosului autentic, vor fi de fapt: reînvierea folklorului celt și a teatrului irlandez. În cadrul acestui autohtonism vor sta bine alături *Yeats* de *James Stephens* și *Syngé* de *Lord Dunsany* sau de *A. E.*

Câte cinci însă aproape că n'au înrăurit întru nimic poezia sau teatrul englez contemporan. Dimpotrivă a fost salutat cu un chiot de veselie la 1896 țărânosul volum *The Shropshire Lad* (Țăcăul din Shropshire): cu balade scurte, vâno se, aspre și înformne, aruncate ca niște bulgări de țărână în geamurile scaldate în lună ale școalei franco-celte. Autorul, profesorul universitar *A. E. Housman*, vorbea acolo în grai și metru popular de flăcăi năstrușnici și marinari întorși în

sat cu sarea mărilor pe ei, Gestul suna a eliberare.

Până azi muza unor *Davies*, *Drinkwater*, *Shanks Freeman*, *Bullen*, face escopade pe iarba verde cu flăcăul dela 1896...

Apucând drumul prozei, după cel al poeziei, îndrăselile școalei celte, alarmante de mult în romanele lui *George Moore* — până azi ostracizat în cercuri literare din pricina estetismului său amoral și cinic, tip irlandez-parisian, au dat un asalt cu cel mai recent copil teribil al literaturii, *James Joyce*, autorul lui *Ulysses*. De curând *The Criterion* publica un fragment de roman al său, din care virgulele și punctele dispar — ca în scrisorile de tinerețe ale glumețului *Sir Walter Raleigh* — nexul sintactic devine farsă și totul se reduce la un galimatias de echivocuri și calambururi. Dacă profesor *Cazamian* a închinat anul trecut în „*Revue Anglo-Américaine*” primul articol doctoral, rebelului irlandez, *Londra* îl ține încă în carantină și e probabil ca omul să trebuiască să aleagă între snobism și platitudine mai nainte ca un Englez să-l ia în serios.

Cert e că poezia și chiar proza, ca și drama engleză, se mențin încă teafără și exponențial acut al revoluționarismului celt nu e încă în stare să ridice la vre-o putere nouă cifra precisă a creației anglo-saxone.

Dacă un *James Elroy Flecker*, *W. H. Davies* uneori, și mai des *Walter de la Mare*, s'au resimțit intrucâtva în „noul grad de mai multă pasiune” în instanțaneismul tineresc sau misticismul grav, de așa zisul simbolism de la 1895 al „Clubului Stihutorilor”, e prin acel joc al relativității care făcuse să se rătăcescă și la „Cartea Galbenă” un poet clasicist ca *Edmund Gosse*, sau nu raționalist ca romancierul *Henry James*.

Realismul fusă — față de care mânia sec. 19 a fost numită — cu celebrul cuvânt — mânia lui *Caliban* care își vede chipul în oglindă”, stăpânește încă cele mai întinse domenii ale poeziei engleze de azi înflorind la bătrâni ca *Hardy*, *Bridges*, *Belloc*, *Binyon*, la tineri ca in-volaltul *John Masefield*, *Freeman*, sau *Blunden*.

Iar tradiționalismul englez nu se revelă în nimic mai mult ca în canonicizarea pe care o suferă înainte de moarte, un poet ca *Hardy*, în faima lui *Robert Bridges* sau *Edmund Blunden*, — spre a prinde în trei nume încăperea acestei scrisori.

Thomas Hardy e un *Jupiter Stator* al poeziei engleze de azi. Despre dânsul ca poet am scris ceva în „*Gândirea*”, în vreme ce dl. *G. Ibrăileanu* ne-a dat în „*Via-*

INVIEREA DOMNULUI

Triod-Penticostar slavonesc 1550.

ța Românească” cu admirabilă pătrundere critică o îmbrășiștoare viziune a pesimizmului romanelor sale.

În nu mai puțin de un an (1925) au apărut trei cărți mari despre dânsul, o voluminoasă „*Viață*” scrisă de *Ernest Brennecke*, o colecție de eseuri și scrisori ale maestrului publicată cu o introducere de același și „*Drumuri și Poteci în Werssexul lui Hardy*” în care autorul, *Herman Lea*, încearcă să identifice cu un zel de 318 pagini, toate localitățile și tâșpanurile districtului favorit, citate deghizat de *Hardy* în romanele sale.

Însuși ne-a dăruit de curând cu un nou volum: *Human Shows; Far Fantasies; Songs and Trifles* (Macmillan, 7s. 6 d.) — „Priveliști omenesti, Fantezii îndepărtate, Căntece și Fleacuri”.

E o culegere de vreo 150 poezii publicate în ultimii ani prin reviste în deosebi în „*The London Mercury*”, de unde chiar ia pozițoara pe care o pune în fruntea volumului și pe care am introdus-o și eu în „*Gândirea*” (an V) „*Așteptând amândoi*”.

Poezia lui *Th. Hardy* e profund lirică. Aceasta chiar în ciuda descripției — mlaștina prosaică în care s'a înfundat vreme deatrândul poetismul englez, în ciuda victorianismului său ideolog. Fiindcă prin vârstă — 86 de ani — și tehnică, *Hardy* e ultimul mare victorian, din linia lui *Meredith*, *Tennyson*, *Browning*. Totuși câtă tinerețe și mobilitate interioară la octogenarul bard, câtă voiesie, acuitate și lipsă de convenționalism la meșteșugarul care își urmărește cu fiecare vers bătăile inimii.

Ideia tranzitoriului, a morții, a destinului, împreună cu aspectul serios sau ironic-social și uneori tehnic al omului se topește deopotrivă în sufletul său, capricitatea sa lirică asimilând cu o egală ușurință un schelet de strigoi ca și un autobus... Nu e în volumul acesta descrierea unui automobil în viteză? Câtă distanță însă de *Verhaeren* și mai ales de mecaniciștii moderni? Niciun șgomot de cilindre, nici o apologie a volanului. Lumina dihanței care fuge cade pe un copec. E pentru poet ciocnirea tragică între mecanic și vital, o mesalianță de metal trecător și vieța deapururi. Când auto-

Mă duc; pe frunte-ți trebui lucirea unei steme.
Deci, ca să te'nfășoare splendorile supreme,
Dă tristului sclav voia cu teamă se'nțelege
Și rușinat, — să-ți spuie: Regină, ia-l! Ți-e Rege!
CRESUS (cu adânc regret)

Pleci tu, al biruinții umil făptuitor
Ce-atât de sus urecat-ai al gândurilor sbor,
Cât timp n'ai dat ființă splindidelor năluci?
Iar fericirea, nouă ne-o lași, și fuși?
RHODOPA (induioșată)

Te duci
Cu 'ntreaga-ți suferință, drept oaspe'nchis în tine,
Tărând nemărginirea durerilor divine,
Cu toată izolarea ce nimbu-l dă ideii,
Cu noaptea, cu tăcerea, cu spaimele l...
ESOP (ridicând brațele)

Cu zeii!

(Cortina)

Trad. de D. NÂNU

mobilități a trecut liniștea se reaşterne și poetul singur și mut, rămas în poartă ca un copac se întreabă: cine mă mișcă și pe mire?

Pe scheletul lucrurilor moarte sau ideilor fundamentale Hardy are astfel o superioară aptitudine de a pune, din bătrânețea lui, un trup înfiorat. E aici enigma impunătoare a geniului său poetic, despre care s'a spus că a găsit Elixirul împotriva senilității!

Tămplile moșneagului intră astfel de-a binelea în gluga trubadurului și ceiace ne dă mai ales ultimul său volum sânt cântece:

Orice cântec cât de mic
Mie'mi merge
De-ar spune bucurii ce-au fost
Ori au să vină,
Sau despre chipuri cu atât
Mai dragi cu cât le vezi.

Teme noi eu nu doresc
Pe coarde fine
Și nu palpit după fiori
De cântec nou:
Din turburările din noi
Vreau una doar: cea mai comună.—

Și comunul acesta devine uneori la Hardy straniu prin transfigurare, un fel de ricanare, de zimbet omenesc întârziat pe un chip de craniu.

Robert Bridges e un alt ipochimen. Cu cinci ani mai... june ca Th. Hardy, dânsul e în plus, Poet Laureat. Cunoașteți funcția aceasta de atașat literar al Coroanei, demnitate în care s'a învrednicit de pfunzii anuali și damigeana de rachiu de pe vremuri — cadou al monarhului — rabelaisianul Chaucer, incomparabilul Ben Jonson, în care a strălucit, mai târziu, Dryden sau, mai deunăzi Tennyson.

Bridges n'are însă nimic din poetul dinastic. A primit distincția al cărei rost este: o odă, cel puțin, ocazională, pe an, cu condiția să nu scrie niciuna. Condiția i-a fost respectată și Bridges e numit azi: Tăcutul Poet Laureat. Când la alegerea sa fotografii s'au prezentat omul n'a socotit să ia o mai laurcată poză decât răsturnat în fotoliu, cu picioarele sus pe polița chemincului. Așa a apărut dânsul în fruntea revistelor îmbrăcate festiv în cinstea sa. Lucrul a ajuns până în Parlament, anul său fiind și anul războiului 1914. Un deputat l'a atacat că tace și un corresponsent de ziar l'a interviewat imediat ca să afle ce părere are despre victoriile aliate. Bardul a răspuns: habar n'am!" (I don't care a damn!).

Aceasta la Robert Bridges nu e tinerescă sfidare. E grija bătrână de o Republică a Literelor intactă: Aprigul întemeietor al Societății pentru Puritatea limbii ține mai mult la aceasta decât la imperiul colonial și autorul de studii erudite asupra versului alb englez înțelege că rostul lui e mai precis în metrică decât în rândul retorilor cocardieri.

Deși tăcut în mod oficial, sau chiar publicistic, a scris mereu, a scris vast. Dintre volumele din urmă: *October and other Poems* (Octonore și alte poeme). De curând la Oxford University Press (6 s.) ne-a dat *New Verse* (Vers nou). Lăbia prosodică — singura căreia pare să-i fi rămas fidel — îl urmărește și aici. În volumul de 100 de pagini compact așternute cu o poemă de respirație lungă și de o virtuozitate ciclopică, dânsul distinge singur: „Versuri neomiltoniene”, „Metru accentuat”, „Versuri în stil vechi” etc....

Dar aceasta nu trebuie să i-o luăm în nume de rău. La dânsul metrica nu e un procedeu, e o achiziție. Stăpânită amplu de divers, dintr'un adânc instinct al limbii engleze, ea își desfășoară formele

A. E. Honsman

Balada Spânzuratului

Când tată-meu m'a zămislit
Sărmanul se gândea la alte;
N'a socotit încăle
Ce fel de fiu
Cu vremea am să fiu.

Când mama m'a făcut
Era să-și piardă mințile
De bucurie că silințele
Au dus ca prin făcut
La chipul meu de lut.

Acuma tată, mamă,
Zac dincolo de-apus.
Nici gând să vină ei la judecată:
Ci numai eu adus
Oi atârna pe sus!

CANTEC

Oamenii de-apururi de-ar fi beți
De luptă, nuri, sau băutură,
Ar fi'n picioare dis-de-dimineți
Ba ar dormi și'n băătăură.

Dar oamenii din când în când sunt treji;
Tresar la o idee minimă
Și cugetă: apoi, viteji
Pun mâna vag pe inimă!

Din vol. *The Stropshire Lad*.

Trad. de DRAGOȘ PROTOPODESCU

dealungul volumului în o somptuoasă orchestrație în care orga lăuntrică înghite accesese mecanice iar silaba scumpă maestrului își pierde eul în cercuri mari de undă simfonică.

Din linia mare a lui Hardy, Küpling, Doughty — epic autor al „Zorilor Britaniei”, Robert Bridges e, dincolo de mai tineri ca Freeman, sau, mai ales, Blunden, poate cel mai mare poet descriptiv al Angliei de azi.

Edmund Blunden e un poet din generația tânără, un poet georgian, deși nu e inclus în colecția de poezie cu același nume.

Consacrarea — încă nu definitivă — i-au adus-o mai ales volumul din ultimii trei sau patru ani: *The Shepherd* (Păstorul), 1922, *Masks of Time* (Măștile vremii), — 1925 *English Poems* (Poeme engleze) — 1926.

În cel dintâi se revela ca un poet al pastoralei și pastelului englez. În cel de al doilea, volum tras în 400 de exemplare a câte 25 șilingi, de o rară artă tehnică, găsim în partea I: „moticități, reflecții, și fantezii”; în partea II: „oarcari poezii referitoare la experiența războiului și la străfulgerările lui, versuri intenționate să ocupe loc în o serie care ar fi o vedere de ansamblu a marelui și ciudatului lor subiect, în măsura în care autorul e chemat să o redea”.

Ngreșit dintre ele nu lipsesc bucăți rurale, de o virtuozitate recunoscută.

În sfârșit volumul din urmă ((Cobden-

Sanderson, 6 s. net) e o culegere de poeme în ediții limitate și menite să intereseze masa cititorilor prin caracterul lor pur englez, înțelegându-se prin aceasta nu atât de mult forma lor — adesea prea liberă — cât fondul racial, tradiționalist al experienței sale poetice.

E natura engleză care se cântă acolo („Lines to Nature”) sunt psalmi cu mireasmă de strună anglicană, e turma engleză care se gudură, așa cum e vrabia și copilășul englez care se joacă în versuri (spre a-î întoarce cuvântul):

Prietenoașe ca și stelele cârmaciului în
[toilul mării]

De tot ce e englez se ocupă poetul, Versul său care descinde din Bridges, pe alocurea, asimilează până și materialul cel mai prozaic. De un singur lucru Edmond Blunden n'are habar: de nouitate.

Pentru unii? gânduri care sboară în
[negura viitorului];
Pentru unii: sarbede verificări ce-și bat
[joc de timp și spațiu];
Pentru unii: enigma gloatelor de azi
[răgușite];
Fiecare cu al lui: Eu (însă) alerg cu
[viteză înapoi].

DRAGOȘ PROTOPODESCU

Sir Patrick Spence

— Baladă scoțiană —

Colo 'n castel la Dumferling
Stă Regele și bea:
„Ei, unde-i un cârmaci acum,
„Să-mi poarte nava mea?”

La dreapta lui se 'nalță-acum
Și zice-un vechiu boier:
„In Scoția Sir Patrick Spence
„E cel mai bun năier”.

Și Regele scrisoare-a scris
Și-a pus peceți pe ea,
Și-un sol porni la Patrick Spence
Pe fărîm unde stetea.

Ceti Sir Patrick primul șir
Și rise 'n hobot blând;
Ceti apoi al doilea șir
Și zise lăcrămând:

„Vai, ce vrăjmaș a stăpânit
„Pe 'naltul meu stăpân,
„Să mă trimită 'n larg acum,
„Pe-un timp așa păgân?”

„Grăbiți, grăbiți, ortacii mei:
„In zori plecăm pe mări”.
— „Stăpâne, sufletul mi-e plin
„De negre 'ngrijorări.

„Aseară luna veche sta
„In brăul lunei noi:
„Mă tem, stăpâne, că 'n vâltori
„Ne prăpădim și noi”...

Și s'au luptat năierii mei;
Dar marea i-a înghițit:
Doar pălăriile-au rămas
Pe valul răzvrătit.

Zadarnic vor veghea pe mal
Nevestele de-acum,
Să vadă cum se ntoarce Spence
Din blestematu-i dram;

Zadarnic marea vor scruta
Cu ochii plini de jind,
Să vadă pe iubiții lor
Din fund de zări sosind;

Departă către Aberdour,
Afund la mii de coți,
Acolo doarme Patrick Spence
Și oamenii lui toți.

VASILE STOICA

Din condica Logofătului Gheorgachi

— 1762 —

A DOUA INVIERE

La opt ceasuri din zi iară este obiceiul să se afle toți boierii la curte; și ieșind Domnul la biserică la slujba cea obișnuită de seară, ce se cheamă a doua înviere, când sărută crucea și Evanghelia se slobođ iarăși toate tunurile și începe și mehterhaneaoa. Și după ce ies din biserică și merg în spătărie, se dă dulcea, cafea, la Domn și la toată boierimea; după cafea merge Domnul înăuntru și boierii pe la casele lor. A doua zi, luni, eră vechiu obiceiul, care s'a urmat și până la Grigorie-Vodă, că vrând Domnul ca să facă oarecare glume cu boierii, nu dă răspunsul de cu seară pentru vremea bisericii către nimeni, și Domnul se scula de noapte și ieșea la biserică și câți boieri nu se aflau în biserică, rânduiau boierii de mergeau pe la gazdele lor și le lua câte un cal și-l aducea la grajdul domnesc. Și tot într'această zi eșind Domnul din biserică, toate rufeturile 1) aștern pe jos, dela ușa bisericii și până la ușa spătăriei, năfrămile lor; iară în spătărie și la ușa spătăriei în divanul mic se aștern de copii din casă covoare, și înaintea Domnului mergând vel vist, dă bacșișurile; dară la partea slujitorească se rânduiesc bacșișurile dela visterie cu catasit domnesc. Deci, după ce intră Domnul în spătărie și seade în scaunul domnesc și mitropolitul cu arhierii de fac cu Domnul iarăși sărutarea sfântei Invieri, cum și boierii toți pre rânduială merg de sărută mâna Domnului făcându-se șanlıac 2) cu slobođirea tunurilor și mehterhaneaoa încă zice dinăuntru Curții. Și după vutcă, confeturi și cafea, g. logofăt îndată aduce pe dascăli cu ucenicii lor în spătărie de spun engomiile 3) către Domn, spre lauda și bucuria sărbătorii, luându-și și bacșișul lor după cum s'au arătat mai sus. După săvârșitul engomiilor, Mitropolitul cu arhierii și cu boierii cei mari merg la Doamna și la beizadele asemenea, făcând sărutarea sfântei Invieri; și îndată după aceasta boierii merg pe la casele lor, dându-li-se întru această zi volnicie 4) la Curte să nu vie, odihnindu-se și bucurându-se fiește-carele la casa lui și cu ai săi. Tot într'această zi au fost obiceiul de se uda cu apă și se trăgea la văi cu apă unii pe alții, și mai în toate bresile era această obișnuință, până la vremea domniei lui Antiohie-Vodă (care obiceiul până acum la Țara-Românească se păzește și se și urmează, a doua zi după Bobotează în ziua sfântului Ioan. Și cum s'au purtat cuvântul din oamenii bătrâni, cum că boierii îndrăzneau a zice și Domnului că-l vor trage în vale, și pe acei ce-i trăgeau la vale ca să le toarne coafe de apă din cap, ei se împăcau cu trăgătorii, unii dându-le vedre de vin, alții paște și ouă, și mai vartos femeile se adunau la un loc câte douăzeci, treizeci și trăgeau pe bărbați; iară din zilele lui Antiohie-Vodă, din pncina trasului în vale, au născut gâlcevi foarte mari și s'au și omorât câțiva oameni; și atunci din porunca domnească s'au tăiat ca nici de cum obiceiul acesta să nu mai fie (măcar că femeile așa oareși-ce tot îl țin).

1) Corporațiunile, rangurile.

2) Se face sărbătoare.

3) „face engomion către Domn, adică orajii”.

4) Permisivne.

PARADA IN JOIA MARE

Și în Joia cea mare a sântelor patimi, după liturghie sau mai vartos după prânz, însuși Domnul eșia la un loc de bună priveală unde socotia, de. făcea cîutare la toată slujitorimea, strigându-i cămărașul de isvoade pe isvod și ei mergând pe rânduială, întâiu zapcii, apoi slujitorii, cu puștile în mână, slobođiau pușca trecând și a căruia nu-i lua pușca foc se rădea dela isvod; care era bătrân, la vârstă neputincios, se ierta dela slujbă, dându-i cămărașul de isvoade curtea Domnului, să fie scutit de bir. Și întâiu se petreceau simenii 5) de Curte, apoi vânătorii, apoi simenii hătmanești, cu zapcii lor și dărăbanii, cari sunt în seama căp. de dărăbani și toată slujitorimea ce lua haine dela domnie. Atuncea, la căutare, trebuia să se afle toți îmbrăcați în hainele cele noi. Încă această rânduială de gătirea straelor cu cheltuiala domniei numai la vremea lui Grigorie-Vodă au fost; iară la domniile cei mai vechi, li se dau numai postaji și ei își gătiau hainele; dară dela domnia a doua a lui Constantin-Vodă Mavrocordat, s'au făcut și steagul arnăuților și apoi aceștia au intrat la slujbele cele mai de trebuință a Domnilor, cari sânt în seama hatmanului. Iară când au născut muca-rele 6), s'au tăiat acele cheltuieli de po-coabele Paștilor, prea puțin urmându-se.

(Din O. DENSUȘIANU: Povestiri din Cronicari. Bibl. pentru toți).

5) Corp de armată, compus din lefegii străini.

6. Obiceiul de a se da de Poartă, în fie care an sau la trei luni, confirmarea în domnie, ceoace aducea multe cheltuieli din partea Domnului.

ARATAREA LUI CHRISTOS ÎNAINTEA MARIEI

Triod-Penticostar slavonesc, 1550

Ce-a scris Caragiale?

II. Opera definitivă

Enumerarea anterioară (1) ne duce la concluziunea că adevărata operă a lui Caragiale este închisă în cuprinsul celor 3 volume definitive, editate de Minerva, plus broșura — cu caracter politic — 1907, comunicată din nou, în 1921, prin colecțiunea „Foi volante”. În felul acesta, un bibliograf modest e dator — dacă nu poate merge mai departe cu eclectismul să se închidă în ea — mulțămindu-se (în cazul cel mai bun) să enumere conținutul fiecărui volum. În liniamente generale o astfel de bibliografie s'ar prezenta cum urmează:

I. În primul volum Caragiale însuși și-a ales din teatru următoarele piese:

- O noapte furtunoasă, comedie în 2 acte;
- O scrisoare pierdută, comedie în 4 acte;
- D'ale Carnavalului, comedie în 3 acte;
- Conu Leonida față cu reacțiunea, comedie într'un act;
- Năpasta, dramă în 2 acte;
- 1 Aprilie, monolog.

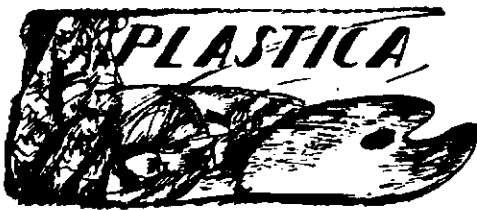
II. În „Nuvele și povestiri, găsim 20 de bucăți și anume:

O făclie de Paști; Păcat; Două loturi; La hanul lui Mânjoală; Cănuță, om sucit; La conac; Reportaj; Boris Sarafoff; Groaznica sinucidere din strada Fidelității; Tren de plăcere; Inspecțiune; 25 de minute; Art. 214; Intre două povești; Poveste (imitație); Om cu noroc; grand-Hotel „Victoria Română”; Norocul delegatorului; O invenție mare; Noaptea învierii.

III. Ca ultim volum Caragiale a adunat 39 de bucăți pe care le-a intitulat Momente, schițe, amintiri și care — în aceeași ordine a paginatiei — sunt:

Telegrame; O zi solemnă; Boborul!; Baioneta inteligentă; Ultima oră; Amicul X...; Caut casă; De închiriat; Proces Verbal; Urgent...; Dl. Goe; Vizită...; Triumful talentului; Întârziere; Petițiune...; Lanțul slăbiciunilor; Atmosferă încărcată; Tempora...; O lacună...; Situațiunea; 1 Aprilie; Five-O'clock; High-Life; Cadou; Diplomație; Mici economii; Ultima emisiune; Amici; La moși...; Justiție; Un artist; Căldură mare; Bubico...; C.F.R.; Câteva păreri; Nirvana; Ironie; Două note; O vizită la castelul „Iulia Hașden”; Politică și cultură; Notițe risipe; Congresul cooperativ român; Reformă...; Bene-Merenti; Statistică; Temă și variațiuni; A zecea muză; Din carnetul unui vechiu souffleur; Literatura și artele române în a II-a jumătate a secolului al XIX-lea.

Aci — la aceste 65 de opere (mari și mici, diferite ca inspirațiune și neegale ca valoare) s'a oprit Caragiale, când s'a gândit să aleagă, din tot ce-a scris și publicat, partea viabilă și definitivă, fragmentul demn de talentul său uimitor.

L'Exposition des artistes français

O poveste chinăză glăsuiește astfel: Trăia, cândva, în partea de miază noapte a Indiei, un dulgher, meșter cioplitor de chipuri.

Intr-o zi, îi veni în gând meșterului să cioplească o femeie întreagă, toată de lemn.

O izbuti așa de frumoasă, că nu avea pereche în lume.

După ce a gătit-o cu fuste alese, cu brâu înflorit și cu mărgelile scumpe — părea miere aievea: umbra de ici, colo, slujea la masă și grija de ospașii casei.

Dar avea un cusur: nu putea să grăiască.

Tot pe acele timpuri trăia, în partea de Miază zi a Indiei, un alt mare meșter, în ale zugrăviturii.

Dulgherul cioplitor de chipuri, tot auzind vorbindu-se, despre acela, lucruri minunate, se hotărî să facă ospaș mare și să-l poftască.

Când veni zugravul, porunci meșterul cioplitor femeiei de lemn, să-l indestuleze pre acesta, până la vecernic, cu vin și felurite bucate, pe ales.

Nestiind nimica din taina cioplitorului, zugravul socotea că femeia aceea este cu adevărat femeie și tot privind la ea — că era nurlie — se născură într'insul poftă nefrănată.

După apusul soarelui, prinse a piroti de scumna gazda și, pregătindu-se a merge în ietac, rugă pe zugrav să mână peste noapte sub coperișul său — și porunci femeiei de lemn să nu se cîltimească dela căpătâiul ospetelui, ci să-i stea de veghe și să-l slujească, la vre-o trebuință, până în zori.

Apoi șopti zugravului: „Ți-o las anume, pentru așternul“...

În ele ar trebui căutat — prin urmare, — adevăratul autor al „Scrierilor pierdute“ și al „Făcliei de Paști“, cu cei doi poli, — comicul și tragicul, — ai inspirației sale. Iată din ce cauză nu putem decât, — pe deoparte, — lauda pe editorii cari, — readucându-l în atențiunea publică, — ni-l prezintă așa cum a vrut el, — pe de alta, însă, — blama pe ceilalți, cari nu se dau înapoi să imprime prelucrări neisbutite și încercări ocazionale, pe cari marele maestru le-a socotit nedemne de numele său și le-a lăsat în manuscris sau în publicațiuni forțate.

Și ca să exemplificăm: în prima categorie se găsește editura „Eminescu“, București, căreia nu-i putem ierta însă greșeala de a fi făcut (prin mijloacele tehnice cari-i stau la dispozițiune) din 3 volume, 5. Socotim, prin urmare, această împărțire a volumelor I și III, o greșală, și credem că ea nu s'ar fi produs, dacă și opera amintită ar fi primit avantajele actualei legi de proprietate literară.

PAUL I. PAPADOPOL

Așa era pe acele vremuri cuviința ospetării: cu de toate.

Plecând dulgherul, femeia de lemn rămase, deodată, incremenită.

Zugravul se codi o clipă, apoi începu a-i face semne — să se apropie.

Ea sta însă locului, fără suflare.

Gândi zugravul: „...e rușinoasă muieră!“...

Merse atunci către ea, o apucă de mână — și strânse.

Se îngâlbeni zugravul, pipăi, tremurând, și brațe, și pulpe, și sâni: toate cele erau de lemn.

Își zise, în sine, necăjit tare: „...m'a înșelat dulgherul! Se cuvine să-l înșel și eu!“.

Atunci închipui el o trăsnaie.

Scoase din sac sculele sale și se zugrăvi pe perete, întocmai, cu straietele ce purta, și cu un jувăț în jurul gâtului, ca un spânzurat.

Potrivi apoi, în precajma gurii căscate și a ochilor holbați, sumedenie de muște ce bâzâiau împrejur, precum și niște păsări urâte cari ciupeau din carnea lui, vânăta.

Hoit curat!

Se privi pe zid, zâmbi hoțește și se ascunse sub pat.

La ziuă veni gazda, să dea binețe musafirului.

Deschise binisor ușa și — Doamne! — musafirul spânzurat, cu limba afară, de-un cot!

Repede la cuțit, să taie sfoara.

Dar atunci se ivi zugravul, ieșind de sub pat — și zâmbi a râde, văzându-i spaima.

Și-i spuse: „...mă vere, mă înșelași tu, dar și eu pe tine!“...

Așa, văzând ei că nici unul n'are mai mare biruință asupra celuilalt, în înșelăciune, — nu rămaseră cu silă în suflet, ci se prinseră prieteni, zicându-și:

„Pe pământul acesta, de mii de veacuri, oamenii nu hrănesc alt gând de cât să se tragă pe sfoară. Făcurăm și noi aceiași ticăloșie. Haram de capul nostru!“...

Cugetând ei, cu adâncă amărăciune, la deșertăciunea omenească — și scârbiți peste măsură de cele lumești, luară drumul unei țărișoare îndepărtate, fiecare din ei purtând nădejde nemărturisită, că vor afla prin acele locuri multă mulțime de nestiutori, cari să se aprindă după vre-o femeie de lemn, ori să dăruiască turte cu orez, de sufletul spânzuraților — vopsiți.

Așa e povestea chinăzească — și vă jur că n'are nici o legătură cu *expoziția artistilor plastici din Franța*, deschisă actualmente la București.

Povestea asta e numai un pretext: am nevoie de o coloană și jumătate — iar cronica mea asupra francezilor din piața Lahovari, *dacă aș fi scris-o*, s'ar fi rezumat cam la atâta:

Nu se află oare în București nici un obraz de veritabil Francez, care să roșenească în fața incalificabilei manufacturi, ce ni se servește sub eticheta „art. français“...?

Pressa românească, așa de sensibilă în francofilia ei — pe alte țărâmurii — n'are nimic de tipat, când Franța e terfelită astfel pe țărâmul artei?

Ministrul Franței dela noi, nu reprezintă el, oare, și bunul gust al Republicei?

De ce îngăduie asemenea exhibiții?

Francomanii noștri — imbecili, tocmai fiindcă nu sunt francofili — nu pot fi opritți de a încuraja asemenea scandaloase etalări negustorești, cari deservesc o cauză frumoasă, dar...

Dar noi avem prea mult respect pentru bunurile sufletești ale Franței, prea sin-

cer entuziasm pentru nobila ei istețime spirituală, prea neclintită convingere în temeinicia renumelui ei artistic, mondial, ca să nu strigăm — fără înconjur și fără frică — indignarea noastră grea.

Firește, cetitorule, n'aș fi îndrăznit să scriu un astfel de articol.

Sunt chestiuni de bună cuviință și reguli, neclintite, în materie de ospitalitate — peste cari nu se poate trece.

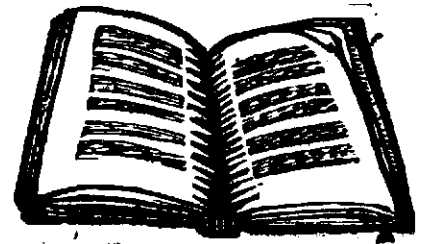
Deaceia am apelat — cu îngăduința dumitale — la povestea chinăzească a celor doi mistificatori.

N. N. TONITZA

E r a t ă

În cronica noastră precedentă asupra „Contemporanilor“ — pe lângă alte greșeli de tipar, pe cari lectorul le va fi îndreptat singur — o frază a fost complexă și năimicită.

O reconstituim: „Rațiunea singură e o suverană rece și oarbă, ale cărei porunci nu le urmăim, dacă nu-și îngăduie voluptatea unei îmbrățișări cu sentimentul“...

CINEMATOGRAFUL

Cinema Buievard - Palace. — „Trandafirul Parisului“ cu Marie Philbini

Un film foarte bine lucrat, frumos montat, și inteligent pus în scenă. Aceste trei calități — în special cea dintâi — îți dau impresia unui film bun prin aceea că remediază sau în tot cazul ascund slăbiciunea scenariului. Defectele lui însă sunt greu de precizat deoarece sunt mai mult de ansamblu decât de detaliu: ar avea aerul că este „un coup d'essai“ care e însă departe de a fi „un coup de maître“ în primul rând o naivitate ce merge uneori la extrem.

Apoi lipsă vădită de experiență tehnică, de prudență chiar: unele lucruri se explică prea ușor, altele nu se explică de loc, cele mai multe au prea mult aerul „cinematograf“.

Totuși defectele acestea nu supără prea mult deoarece totul pare natural grație felului aproape desăvârșit în care Marie Philbini și-a înțeles rolul. „Mărgelus“ e o creație minunată care sprijinește tot restul filmului.

Cinema Pathé Lipscani. „Voiajul imaginar“, cu Dolly Davis și Jean Borlain.

O destul de reușită fantezie speculând un caz de autosugestie. Un fel de poveste cu zâne care în felul foarte fin în care e alcătuită, distrează, interesează chiar, nu numai pe copii dar și pe spectatorii maturi. Interpretarea corectă, montarea foarte bună, fotografia perfect de clară.

Cinema Lux. — „Domnișoara cu protecție“ cu Ossij Oswald

O comedie cam trasă de păr care totuși te face să râzi datorită însă numai

Cronica muzicală

Al doilea concert simfonic dirijat de Alfonso Castaldi

Nu ne putem opri să arătăm părerea de rău pentru faptul că „Uniunea artiștilor instrumentiști din România” trece cu vederea peste nevoile primare ale membrilor ce o alcătuiesc: ridicarea prestigiului lor social, promovarea educației lor profesionale și deșteptarea conștiinței lor culturale. Dar iarăși, nu putem uesocoti dărzele încercări de a organiza concert simfonice la care „Uniunea”, este ajutată de largă experiență profesională a maestrului Castaldi. Căci, cum este de altfel știut, maestrul Castaldi deține ca titular, la conservatorul nostru bucureștean, pe lângă catedra de compoziție, și clasa de ansamblu orchestral. Așa în cât, mulți dintre excitanții ce viu acum, ca membri ai „Uniunii”, sub bagheta lui Castaldi, cunosc în maestrul lor dirigent pe profesorul lor de odinioară. Iar Castaldi, — excepție făcând o parte din elementele pe care le întâlnim la mai toate înghetările simfonice de la noi, — are de interpretat programele ce și propune cu o orcheștră formată din elemente cam de aceeași capacitate tehnică și maturitate artistică muzicală ca elevii săi mai rutinați și mai talentați.

jocului interpreților: comical situațiilor e diluat de precipitare acțiunii și tocmai din această cauză de neverosimilitatea supăraătoare a acelor situații.

Cinema Select. «Tânărul Maharajah» cu Rudolph Va'entino.

„Stăvilarul” d-lui Carapanca prefect de Vlașca.

Aceeași idee—lupta între Amor și Datorie și mai cu seamă aceeași factură. O câmpie întinsă, fără ridicături și fără adâncituri. Nici calități, nici defecte, ceva cenușiu, uniform, neînsemnat: mediocrul prin excelență. De data aceasta Valentino — cu atât mai mult că ultima sa creație M. Beaucaire, era încă prea vie în mintea tuturor — a decepționat chiar și pe cei mai fervenți admiratori și mai cu seamă admiratoarele ale sale.

PUPU IG.

Prin calitatea muncii și felul serviciului îndatorăți sau sortiți să presteze, mulți dintre instrumentiști, membri ai „Uniunii”, pierd din abilitatea căpătată în studiile de conservator. Și astfel, ca posibilități de interpretare, orchestra formată de „Uniunea artiștilor instrumentiști”, apare cu inerente lipsuri de omogenitate și de unitate. Peste aceste lipsuri nu se poate trece cu ușurință și, de sigur, numai un încercat muzician și om de școală, cum este Castaldi își poate lua asupra-și grija de a dirija o asemenea formațiune orchestrală. Castaldi o dirijează, de fapt, în același spirit, în care își face cursul său, conștient de rolul său cultural muzical, cu o desăvârșită probitate artistică și cu cea mai încordată atențiune pentru puritatea stilistică a pieselor din care și compune programul. Chiar în alcătuirea programelor ce dirijează Castaldi confirmă cu prisos atitudinea și tendințele sale dirijorale ce relevăm aci. Al doilea concert bunioară, — cel care prilejește rândurile de față — conținea în program o foarte sintetică schiță de stiluri. Mozart (simfonia în sol minor), Beethoven (Eroica) și Berlioz (Uvertura, Benvenuto Cellini).

Este deajuns să privim ce înfățișare diferă ia rotirca baghetei lui Castaldi în cele trei piese pentru a ne da seama asupra liniilor de stil caracteristice urmărte de dirigent. Realizările recheștrile sunt abia schematic indicate pentru ceiace s'ar putea obține cu elemente mai hârșite, mai diligente și mai contopite în intențiunile de interpretare ale maestrului.

Să nu încheiem însă, fără să însemnăm și să stăruim asupra dezvoltării educațiunii muzicale la care contribuiesc cu atât de binefăcătoare învățămintele concertele dirijate de Castaldi. O mai bună organizare a plasării biletelor ar spori și veniturile „Uniunii”, dar, mai ales, ar aduce un mai numeros auditoriu și deci un mai întins câmp de posibilități pentru educațiunea muzicală românească.

G. BREAZUL

BULETINUL NOUȚĂȚILOR LIBRARIEI FRANCEZE

Liste publicate, săptămânal, de „Centrala Cărții”, Societate generală de librărie, București, str. Paris, Nr. 1.

LITERARE, ROMANE, POVEȘTI, NUVELE, POESII

Almérés H.: La femme amoureuse dans la vie, fr. 9.

Ariand M.: Monique précédé de Terres étrangères.

Benoit P.: Alberte, 9 fr.

Benson R. H.: Les Necromenciens, 10 fr.

Audisio G.: Trois hommes et un Minaret, fr. 7,50.

Carelle M-me: Histoire de ma Vie, de George Sand, fr. 9.

H. de Balzac: Pages choisies, fr. 9.

Avermaete R.: Une rivalité farouche fr. 9.

Baillon A.: Chalet 1, 9 fr.

Daudet L.: Le rêve éveillé, 10 fr.

Boutet F.: La scène tournante, fr. 9.

Brantome: Recueil des dames, fr. 12.

Fosca F.: Les Dames de Boisbrulou, fr. 12.

Kahn G.: La Childebert, fr. 9.

Mayran C.: Hiver, fr. 10.

Mayran C.: Hiver (Cahiers Verts), fr. 15.

Floies A.: Le Limon, fr. 9.

Un Parisien: Histoires parisiennes, fr. 9.

Kollnat M.: Choix de poesies, fr. 8,50

Romains J.: La vie unanime, fr. 10,50.

Gerald P.: Robert et Marianne, fr. 7,50.

Chklovski V.: Voyage sentimental, fr. 13,50.

Bjarne I.: Maison de joie, fr. 9.

Reymont L.: Les Paysans T. III. Le Printemps, fr. 10.

Chack P.: On se bat sur mer, 10 fr.

Féval P.: La Chasse au roi, fr. 5.

Touchard A.: L'Abordage, fr. 10.

FILOSOFIE

Vachet dr. P.: La Pensée qui guérit, fr. 10.

ȘTIINȚE, POLITICE ȘI SOCIALE

Fedoroff M.: La Russie sous le régime communiste fr. 30.

ȘTIINȚE FISICO-CHIMICE ȘI NATURALE

Daujou A.: Description du Ciel, fr. 15.

Duval: Le problème de Chimie, fr. 10.

Thomson: L'Electron en Chimie, fr. 16.

INDUSTRIE

Barbillon L.: Couplage des alternateurs, fr. 25.

Buletin bibliografic săptămânal *)

de AL. SADI-IONESCU

0 OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE. GRAFOLOGIE. ACADEMII. PRESA.

Academia Română. — Anale. Tomul XLV. Ședințele din 1924—1925. București, **Academia Română**, 1925, 224 p. Lei 80.

Stahl (Henric). — Grafologia și expertizele în scrieri. Anonimul—Falsul. Cu 204 autografe și documente grafologice. București, **Cartea Românească**, [1926], 136 p. Lei 140.

Lupaș (Dr. Ioan). — Contribuțiuni la istoria ziaristicii românești ardeleni. Sibiu, Editura „Asociațiunii”, 1926, 122 p. Lei 30. (Biblioteca „Astra” Nr. 11).

Lupaș (I.). — Din activitatea ziaristică a lui Andrei Mureșanu. București, **Academia Română**, 1925. 166 p. Lei 60.

2 RELIGIE. TEOLOGIE.

Comșa (Dr. Grigorie Gh.). — Veniți la Hristos. Predici la toate Duminicile

anului bisericesc. Arad, (Tip. **Diecezană**), 1926, 300 p. Lei 100.

31 STATISTICĂ.

Glicsman (Dr. I.). — Morbiditatea și mortalitatea în România. Studii de statistică demografico-sanitară. București, (Tip. Fundației culturale **Principele Carol**), 1925, 36 p. + 4 tabele. Diagrame.

32 POLITICĂ.

Lupu (Dr. N.). — Noi și Sârbi. Problema croată, țărănismul croat, Stjepan Radic, chestiunea Banatului, Românii din valea Timocului, o politică de împăciuire. București, **Cultura Națională**, [1926], 48 p. Lei 25. (Colecția Actualități).

Moldovan (I.). — Biopolitică. Cluj. Editura **Institutul de Igienă și Igienă socială**, din Cluj, 1926, 96 p. (Biblioteca eugenică și biopolitică a „Astrei” II).

33 ECONOMIE POLITICĂ.

Gunescu (Ing. Stavri C.). — Măna de lucru și Producția Națională. (Bucu-

rești, **Institutul economic românesc**, 1926, 26 p. Diagrame. Lei 15.

Chiulea (N.). — Ocrotirea clasei de mijloc. Chestiunea meseriașilor. Arad, **Librăria Diecezană**, 1926, 63 p. Lei 5. (Biblioteca Semănătorul Nr. 138).

Barna (Paul). — Cartea de adrese telegrafice a băncilor românești și indicatorul băncilor românești și indicatorul institutelor financiare. Rumänisches Bankadressbuch und Telegrammadressverzeichnis... Arad (Tip. **Rethy**), 1926, 263 p.

Chivulescu (Chivu C.). — Calculator pentru impozitul pe salarii la lucrători. Tabela I-a cu impozit de 4%. Tabela II-a cu impozitul de 4 și 8%. Târgoviște, (Tip. **Viltorul**, Petre G. Popescu), [1926], 371 p. Lei 300.

34 DREPT. LEGISLAȚIE.

Dobrescu (Dem. I.). — Legiferarea română. Raport prezentat Congresului Avocaților din București în ședința dela 9 Ianuarie 1926. București, (Tip. **Curierul Judiciar**), 1926. 23 p.

Marcovici (Vizante). — Călușuza funcționarului necesară oricărui: cetățean, jandarm, primar, polițist, secretar, notar, etc. A. 7-a ediție (corectată și

* A se vedea tabloul clasificării zecimale în numărul 1.

„Junii“ din Braşov

Conferinţa d-lui Radu D. Rosetti

Defilarea „Junilor“ din Braşov este o tradiţie locală. Ei sunt o ceată de tineri cari se constituiesc în suburbiul Schei din Braşov, în sărbătorile Paştelui, spre a scriba un obicei vechiu. Iată ce spune despre dânşii Enciclopedia.

Se primesc numai feciori şi au în frunte conducători: un vătaf, 2 armaşi (unul mare şi altul mic), un surlaş şi un sames.

Constituirea se face în ziua de Paşti înaintea protopopului; petrec întreaga săptămână luminată făcând anume excursiuni în anumite puncte din Braşov, şi cântă „Cristos a înviat“ jucând hora fără neveste sau aruncând din când în când buzduganul. Ziua cea mai însemnată e a treia a Paştelui, când însoţiţi de românii din Schei merg între Pietre, un loc romantic în partea de sus a Braşovului, de unde se întorc într'un frumos şi impresionant alai, având înainte surlaşul.

Origina acestui frumos obicei ostăşesc şi voinicesc n'a putut fi stabilită până acum. Afât se ştie că e un obicei foarte vechiu. Tânărul filolog Nicolae Sulică face legătura junilor cu Gionii din Macedonia, căutând să dovedească astfel originea macedoneană a românilor din Schei.

După ce arată de unde şi-a procurat isvoarele conferinţei, şi anume din cercetările d-lor G. I. Pritiş, dr. Alexi, Sterie Stinghe şi Diaconovici, auzite şi de ei „de la bătrâni iscuşi cititori în diferite priveghiuiri“, d. Rosetti aduce contribuţiile sale personale.

Conferenţiarul caută să fixeze cu atât mai mult serbarea junilor, cu cât ea a început să degenereze puţin, strigându-se după împrejurări: „Trăiască partidul naţional“, sau „Jos jidani!“.

Întâi citeşte **Regulamentul junilor**, păstrat cu sfinţenie în biserica Sf. Nicolae din Braşov, după care a scos o copie legalizată. Se prevede acolo că dacă unul din juni nu-şi va ţine angajamentul de onoare, Epitropia are dreptul a-l amenda şi a încasa pedeapsa pe cale judecătorească, recalcitrantul fiind şters din lista junilor. Paragrafele sunt unele mai interesante de cât altele.

Tot aşa documentele date conferenţiarului de parohul Prişcu, din cari ce

vede că vechii braşoveni au lăsat „acteu blestem“ pentru aceia cari cumpărându-le proprietăţile după moarte, nu vor lăsa junii să petreacă pe locurile lor.

Ungurii au văzut totdeauna cu ochii răi acest alai ostăşesc, şi de aceea junii nu aveau voc să intre în procesiune în cetate, iar când se apropiau, jandarmii închideau porţile. Poate-i turbura şi vestea transmisă din tată în fiu că atunci când călăreţii acestia împodobiţi cu flori vor înconjura Sfatul, Braşovul va cădea în mâinile Românilor.

Terminând, d. Radu D. Rosetti povesteşte şi legenda **Junilor**. Cică un „împărat român“ fugărit de Turci, a trecut Carpaţii şi a ajuns cu oştile la poalele Tâmpel. Ajuns aci, e încolţit de turci şi atunci se retrage la locul numit **Intre Pietre**. Ca să nu fie prins, dă pinteni calului şi sare peste stâncile numite azi ale lui Solomon. Numai picioarele dinainte ating pământul, unde se poate vedea şi azi urmele copitelor armăsarului. Împăratul se prăvăleşte. În momentul când să-şi dea sufletul, soseşte fiul său, căruia îi spune unde a ascuns coroana, pe care o va găsi în săptămâna luminată.

Şi de-atunci a tot venit fiul împăratului cu românii să caute coroana, fără s'o găsească. Sunt strămoşii **Junilor** de azi.

Au mai căutat-o şi străinii, cari auziseră de comoara ascunsă,— până au găsit-o nişte copii, din întâmplare. De aci şi numele cetăţii: **Kronstadt**, oraşul coroanei.

Dar s'a împlinit tot zisa legendei, fiindcă adevărata coroană a fost găsită de Ferdinand I, care şi-a pus-o pe cap la Alba-Iulia, iar **Junii** întorşi din Budapesta unde intraseră biruitori, au înconjurat şi Sfatului Braşovului, devenind stăpâni cetăţii.

Structura socială a Brăilei

— Conferinţa d-lui B. Cecropide —

Duminică, la 11 dim., în sala teatrului comunal din Brăila, d. B. Cecropide şi-a dezvoltat conferinţa despre „**Structura socială a Brăilei**“, din ciclul de conferinţe organizate de biblioteca populară „**Petre Armencea**“.

În faţa unei alese asistenţe formată în deosebi de intelectuali, conferenţiarul a

făcut o clară expunere asupra elementelor sociale componente, ale Brăilei.

Oraş comercial, Brăila e alcătuit de mari capitalişti, — de provenienţă variată ca timp şi întreprinderi, — din muncitori cu brajele, din intelectuali, exercitându-şi profesiunea în genere în funcţie de activitatea, mai intensă ori mai domoală, comercială, din o foarte vărgată categorie de muncitori şi slujbaşi, între mari capitalişti şi producători, precum şi dintr'o harnică, mică şi mijlocie burghezie, specific românească, formată din elemente pur naţionale, pornite cu dor de muncă şi râvnă de progres, dela ţară.

Elementele sociale sunt într'o continuă sbatere, în strânsă dependenţă de posibilităţile de export, căci Brăila e redusă indeosebi la acest rol, al portului de export.

Ori, cum în ultimii ani, exportul a trecut printr'o criză, care a avut la origine şi un regim de taxe în valută forte, întreaga viaţă a Brăilei s'a resimţit de clătinarea crizei.

A făcut conferenţiarul o largă expunere asupra stării sociale din trecutul Brăilei, cercelând lucrările lui Radu Rosetti, Zeletin, şi ale prof. Iorga. Multă vreme Brăila a fost raia turcească.

După pacea dela Adrianopol s'a dat putinţă exportului liber şi aici la Brăila s'au încruciat vapoare din Occident să încarce cerealele şi alte produse pentru Franţa, Italia, dar mai ales pentru Anglia. Toate acestea aduceau nu numai un spor de înstărire, ci şi un aport de civilizaţie.

Din documente, rezultă că'n rândurile populaţiei acestui oraş, de a cărui existenţă se pomeneşte din veacul al XIV-lea, s'au aşezat turci, greci, bulgari şi evrei exercitându-şi comerţul de intermediari şi cămătărie.

Totuş în adâncul ei, populaţia a rămas românească, propagând cultura şi ideologia naţională prin legăturile de comerţ, cu negustorimea românească din Braşov în special, şi prin elementele româneşti revărsate dela sate.

A contribuit în mare măsură la acasta şi curentul naţional susţinut în Brăila şi prin şcoală şi prin asociaţia tinerească „**Avântul**“, care a creiat biblioteca populară „**Petre Armencea**“.

I. N.

adaosă). Bucureşti, (Tip. **Lupta**, Nicolae Stroilă), 1926, 255 p. Lei 30.

Paşcanu (Mihail). — **Învăţământul dreptului comercial la Bucureşti**. Preletere inaugurală... la Universitatea din Bucureşti. Bucureşti, (Tip. **Cultura Naţională**), 1926, 17 p. Lei 25.

Popovici (Dr. Nicolae). — Manual de drept bisericesc ortodox oriental cu privire specială la dreptul particular al Bisericii ort. române (inclusiv noua lege pentru organizarea bisericească din anul 1925). Vol. I Partea I şi II. Arad, (Tip. **Diecezană**), 1926, 320 p. Lei 90.

37. ÎNVĂŢĂMÂNT. PEDAGOGIE.

Dobrian (I.). — Şcoala primară în dezvoltarea culturală a neamului românesc. Craiova, (Tip. **Scrisul Românesc**), [1926], 12 p.

Fărimituri... cu prilejul serbării jubileului de 60 ani a liceului „Unirea“ Focşani, (Tip. **Cartea Putnei**), 1926, 90 p. Fig. Lei 40.

a) **Manuale didactice pentru învăţământul primar**.

Cocişiu (Toma). — Istoria Românilor pentru clasele V—VI primare (programa veche) şi pentru cl. IV (programa nouă), pentru şcolile de uce-

nici şi de adulţi. Blaj, (Tip. **Seminarului**), 1926, 76 p. Fig. Lei 15.

Vasilin (D. G.). — Manual de agricultură practică pentru cursul primar superior clasa V. Ediţia II revăzută şi întregită, cu ilustraţii în text. Bucureşti, (Tip. **Cultura Naţională**), 1926, 116 p. Fig. Lei 30.

b) **Manuale didactice pentru învăţământul secundar**.

Klett (Dr. Stefan). — Deutsche Handelskorrespondenz für romanische Handelsmittelschulen. Nach dem offiziellen Schulprogramm zusammengestellt. Sibiu, **In Selbstverlag des Verfassers**, 1926, 95 p.

Lukács (Emil). — Wegweiser für die deutsche Handelskorrespondenz. Arad, (Tip. **Corvin**), [1926], 208 p.

8. LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

a) **Poezie**.

Nemţeanu (B.). — Scriitorii români. Pagini alese. B. Nemţeanu. Antologie făcută de M. Dragomirescu. Bucureşti, **Casa Şcoalelor**, 1926, 282 p. + pl.

b) **Teatru**.

Maior (Gheorghe). — Mănăstirea Arşului. (In cinci acte). Arad, **Libră-**

ria Diecezană, 1926, 63 p. Lei 5. (Biblioteca Semănătorul Nr. 139).

roică într'un act şi două tablouri, în versuri. Bucureşti, **Casa Şcoalelor**, 1926, 117 p. + erata. Lei 50.

c) **Roman. Nuvelă**.

Iacobescu (Al.). — Icoane şi privelişti. Arad, **Librăria Diecezană**, 1926, 63 p. Lei 15. (Biblioteca Semănătorul Nr. 136—137).

Pascu (Adrian). — Domnul Şef... (Schife din viaţa funcţionarilor). Bucureşti, **Adeverul**, [1926], 70 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineaţa Nr. 51).

Teodorescu (D. N.). — Radeş. Bucureşti, **Adeverul**, [1926], 72 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineaţa Nr. 49).

II. LITERATURĂ STRĂINĂ.

Franyó (Zoltán). — Hindu erotika. Az 6 ind irodalomról kivalotta et kiadta. Arad, **Ul Génius**, [1926], 95 p. + 5 **Moşoiu** (Alfred). — Striana. Comedie epl. Fig.

III. LITERATURĂ STRĂINĂ TRADUSA.
Shaw (Georg Bernard). — Profesiunea d-nei Warren. Comedie neplăcută în patru acte. Pusă pe româneşte de Victor Ion Popa. Bucureşti, **Adeverul**, [1926], 126 p. Lei 10. (Biblioteca Dimineaţa Nr. 52—53).

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ Abundența de materie și necesități de tehnică pascală au făcut ca o bună parte din chiar această literatură festivă să nu încapă în numărul de față.

Ea va apare în numărul următor, împreună cu Mențiuni critice și celelalte rubrici sacrificate.

Cerem scuze pe această cale d-lor autori și-i consolăm cu cuvântul celui ce s'a răstignit pentru noi oamenii: în fața posterității, cei din urmă ca și cei dintâi.

PREMIUL DE PROZA UNIVERSUL LITERAR

□ Comisiunea literară, ce s'a oferit să citească, să trieze și să deearnă premiul de proză de 5000 lei — „Universul literar” — neputând lucra în timpul vacanței Paștilor, se va întruni imediat după Duminica Tomei, când va hotărî în consecință.

GRAVURI

□ Minunatele gravuri ocazionale din numărul de față sunt reproduse din *Bibliografia veche românească* de Ion Bianu și Nerva Hodaș.

VOX POPULI

Craiova, 27/III/926

□ Onor Redacția „Universul Literar” Stimate Domnule Perpessicius, Vă rugăm să binevoși a publica în „Universul Literar” lucrări de eminentul scriitor Ion Minulescu. Credem, că veți lua în considerație aceste rânduri. Să ne răspundeți la rubrica „Ecouri”.

Cu deosebit respect vă salutăm
Un grup de cititori din Craiova.

LITERATURA ROMANA IN ESPERANTO

□ Ultimul număr al revistei lunare „Literatura Mondo”, care apare în limba esperanto, aduce traducerea în limba esperanto a unei nuvele din volumul *Icone Șterse de Vlăduță*, datorită d-lui Tiberiu Moraria.

EXPOZIȚII

□ Pictorul Poitevin-Skeletti și sculptorul Lidia de Kotzebue fac cunoscut că au deschis Expoziția de tablouri și sculpturi în sala „Mozart” din Calea Victoriei, palatul „Independența”. Expoziția e deschisă deja 1 Aprilie la 15 Maiu între orele 9—4 și 3—7 seara.

REVISTE

□ **VIATA LITERARA** (I. 6. 27 Martie) publică începutul unei serii de comentarii la actualitatea literară: *Pe răbojul vremii* de d. G. Murnu.

Un interviu cu d. Eugen Lovinescu; *Poezia și Massa*; observațiuni paradoxale de d. Vl. Streinu și o amuzantă gazetă rimată de pseudonimul Tartacot: „4 critici are Tara!”, din care extragem:

Cel de-al doilea întinzându-și ciocul, ca pe-un patrafir hirotonisește geniul, pentru asta, dând și-un „Gyr!”

Și subțire-apoi declară:

— „Capodopera, e az
Ca o mare n care, singur,
Se avântă un „Talez”!”

□ **ADEVARUL LITERAR ȘI ARTISTIC** (VII, nr. 277, 28 Martie) publică o convorbire cu d. G. Topârceanu, și luxuriant, ca de obicei, în scrisul său așa de personal: *O poveste de dragoste de Sărmanul Klopstock*.

□ **SBURATORUL** (IV, 2, serie nouă, Aprilie) aduce un editorial: *Poporanismul anacronic* de d. E. Lovinescu, poezii de d-nii: Vladmir Streinu, G. Nichita și Camil Baltazar.—Duplex, admirabila poezie a d-lui Vl. Streinu, ar trebui reprodusă în întregime:

Pe-acelaș pisc din care printre cremeni
Mi-am răscuit eu trunchiul de gorun,
De o potrivă ceruți supse-asemeni
Mijlocul cald în mladă de alun.

D-na Hortensia Papadat Bengescu continuă cu fragmente inedite: *Prințul Maxențiu*, romanul său; d. F. Adreca o elogiașă glosă la literatura d-nei Bengescu. Revista *Cărților și Revista Revistelor*, diversă și competentă.

„Aspectele vieții literare” scrise de d. E. Lovinescu, prea interesante și polemice, pentru a nu reveni, în numărul viitor.

CARTI PRIMITE

(asupra cărora vom reveni)

HENRIC STAHL: *Grafologia și expertizele în scrieri*. Anonimul-Falsul. Cu 204 autografe și documente grafologice. Editura „Cartea Românească”, 1926. Prețul lei 140.

HENRIC STAHL: *Un Român în lună*, roman astronomic ilustrat de pictorii Stoica și Murnu, ed. II-a; lei 4.

ION P. CONDIESCU: *Doctrina administrativă*, (Problemele zilei, 4), ed. „Revistei industriale”, 1926; lei 10.

I. GHEREA (C. DOBROGEANU): *Studii critice*, vol. IV, prima ediție, ed. „Universala”, prețul 40 lei.

CONCURS DE POEZII

□ Prezenția Corului „Gutenberg” din Cluj publică concurs pentru: a) Textul unei poezii pentru un „Cântec de vin” (veselie) în ritm săltăreț, limbă clară, curgătoare, care să se poată pune pe note. Extensiunea între 12 și 16 rânduri; b) pentru textul unui *cântec funebru*, potrivit să se cânte la înmormântările muncitorilor.

Termenul de concurs: 15 Mai 1926. Lucrările se vor trimite în dublu plic, unul va conține poezia prevăzută cu motto, al doilea, pe care va fi scris motto-ul, va conține numele autorului. Pe plicul cu adresa Corului: (Corul „Gutenberg”, Cluj, strada Memorandului 23) se va indica vizibil „Lucrare pentru concurs”. Pentru fiecare text în parte se stabilesc câte două premii: Premiul I 300 lei; Premiul II 150 lei, de fiecare poezie. Toate lucrările intrate la concurs devin proprietatea corului „Gutenberg” indiferent dacă sunt sau nu premiate.

TEATRALE

□ Premiera piesei „Tinerete fără bătrânețe” de d-nii Ion Pillat și Adrian Măniu s'a hotărât definitiv pentru Vineri 9 Aprilie.

□ „*Manechinul Sentimental*” de d. Ion Minulescu va fi în curând jucată de trupa din Vilna.

□ La Teatrul Național se repetă „*Mitu Boerul*” de d-nii Sfetescu și B. Alinescu.

□ Ucenicul vrăjitor piesa d-nei Stefania Zottovicanu se va reprezenta la Teatrul Național în cursul lunii Aprilie. În rolurile principale vor apare Dida Solomon, Sonai Cluceru, G. Calboreanu și Băltățeanu.

□ Premiera operii „*Salomea*” de Richard Strauss a fost definitiv fixată pentru Sâmbătă 17 Aprilie.

□ Prima reprezentație a tenorului P. Raiceff va avea loc la 13 Aprilie cu *Manon de Massenet*.

Se va relua și *Bohema* tot cu tenorul Raiceff.

OPERA, CONCERTE

□ În turneul ce-l va face în țară în cursul lunii Mai, Opera Română, se vor

cânta operele „*Faust*”, „*Bărbierul din Sevilla*” și „*Manon*”.

□ Miercuri 7 Aprilie se va da la Ateneu recitalul de pian cu A. Rubinstein.

□ Concertul „*Filarmonice*” are loc Vineri 7 Aprilie la Ateneu.

□ Vineri 23 Aprilie tot la Ateneu va avea loc concertul simfonic al Uniunii artiștilor instrumentiști.

□ Ziarele franceze comentează cu viu interes succesul obținut de „*Boris Godunov*” la Academia Națională de muzică unde a fost cântat de actorii ruși în limba rusă.

Cu acest prilej unii susțin că anumite opere nu pot fi reprezentate în traducere fără a nu li se pierde culoarea specifică. Se citează ca pildă *Carmen*, *Pelléas et Mélisande*, *Pénélope* pentru limba franceză.

□ Jean Moréas lăsase prin testament ca fondurile ce vor reveni din vânzarea volumelor sale să fie vărsate unei case speciale din care să se instituie un premiu de poezie anuală.

Maurice Barrès și Henry de Regnier fuseseră însărcinați de Moréas cu decernarea aceluia premiu.

Azi el va fi decernat numai de J. Regnier, căruia i se va remite săptămâna aceasta un cek de 40.000 franci, totalul sumei depuse pentru fondul premiului „*Jean Moréas*”.

Emoția ce a produs printre poeții francezi vestea acestui frumos premiu, n'o pot simți mai viu decât poeții.

□ În afară de premiul pentru poezie „*Jean Moréas*” în Franța s'au mai înstituit două premii: Premiul „*Jules Verne*” de 5000 franci care se va decerna în fiecare an în luna Noembrie unei lucrări ce se publică în „*Lecture pour tous*” și premiul Sindicatului Romancierilor de 1000 franci, ce se va decerne anual unui roman ales de comitetul sindicatului.

□ Orașul Montpellier organizează un campionat artistic cuprinzând categoriile cele mai variate: cântăreți de operă, de operă comică, comici, acrobați, cuplețiști etc., etc.

Vor fi admisi însă numai artiștii amatori de ambele sexe și de toate naționalitățile, fără limită de vârstă.

Fiecare concurent va fi autorizat să execute două numere după placul său. Organizatorii avizează pe candidați că nici un „bis” nu va fi acordat, oricare ar fi succesul obținut.

Concurenții premiați vor fi recompensați, dacă voesc cu angajamente la diferitele Music-halluri din sudul Franței.

□ Un frumos succes a obținut la Odeon „*Discipolul Dracului*” de Bernard Shaw care s'a jucat la noi pe scena Teatrului Regina Maria.

BIBLIOGRAFIE

Publicațiile Academiei Române, apărate dela 1925: Andriescu I. „*Piscul Crasani*”, 40 lei; Mihailescu V. „*Așezările omenești în câmpia română*”, 25 lei; Panaitescu P. P. „*Influența polonă în opera și personalitatea cronicarilor Ureche și Miron Costin*”, 60 lei; Iorga N. „*Domniței Anca și patronajul ei literar*”, 25 lei; Babeș Dr. V. „*Louis Pasteur*”, 12; Ionescu-Bujor Dr. „*Studiul petrografic și tehnic al rocei de trass*”, 18 lei; Istrati Dr. și Mihailescu, „*Chilimbarul din Olănești*”, 3 lei; Marinescu Gh. Dr. „*Viața și opera lui Cajal*”, 35 lei; Panaitescu General „*Știința fortificației în România*”, 6 lei; Rick Iulian, „*Climatografia câmpiei dintre râul Olt și râul Argeș*”, lei 25.

Redactor: PERPESSICIUS

